PART TWO
DRAUGAS
Saturday, May 7, 1960

MOKSLAS ★ MENAS LITERATŪRA

ANTROJI DALIS
DRAUGAS
Šeštadienis, geg. 7, 1960 m.

Genocido poveikis Lietuvos gyventojams

KAZYS PAKŠTAS, Steubenville Kolegija, Steubenville, Ohio

Kiek tikslūs privatiški gyventojų apskaičiavimai?

Nuo 1950 m. neretais protarpiais įvairiuose laikraščiuose ir žurnaluose rašinėju Lietuvos demografiniais klausimai, savais me todais bandydamas apskaičiuoti lietuvių tautos augimą ar mažėjimą gan įvairiais jos istorijos periodais. Nuo 1957 m. pabaigos iki 1959 m. vidurio Lietuvos etniškose žemėse lietuvių esu skaitęs esant 2,248,000. Žinoma, nebuvau pilnai įsitikinęs, kad mano apskaičiavimai yra tikslūs iki paskutinių kelių tūkstančių. Bet štai Sovietų oficialioji statistika paskelbė 1959 m. sausio mėn. gyventojų cenzo davinius, kuriais atsiremiant visose Lietuvos etniškose žemėse priskaitome iki 2,256,000 lietuvių, būtent: sovietinėje Lietuvoje 2,151,000, Gudijoj lietuviškuose pasieniuose 43,000, Maž. Lietuvoje (daugiausia Karaliaučiuje) apie 45,000 ir Seinų - Punsko ruože 17,000. Šio pastarojo ruožo lietuvių skaičius galėtų būti net keliais tūkstančiais ir mažesnis, žinant, kad dalį lietuvių jau 1940—42 m. vokiečiai buvo ištrėmę. Šiaip ar taip, mano skaičiavimai 1957—58 yra net nuostabiai artimi 1959 m. Sovietų oficialinės statistikos daviniams, skirtumas vos 8,000, kurs tektų skirti 1958 m. natūraliniam prieaugliui, tiksliau sakant, tai būtų trečdalis lietuvių metinio prieauglio, kurį rusai sutiko Lietuvoje palikti, apie du trečdaliu išveždami į Rusiją greitesniam jų surusinimui.

Čia patiekiam skaičiavimų lenteles: viena apima Lietuvos valstybę jos dabartinėse sovietiškose ribose ir su visais jos vietiniais gyventojais, ogi kita lentelė apie lietuvius, gyvenančius visose lietuvių etniškose žemėse, nuo Karaliaučiau iki Breslaujos ir Smurgainio. Tų lentelių daugelis skaičių, rodos, nelabai reikalingi smulkesnių aiškinimų, tad apsiribosime tik kaikuriomis pastabomis.

Genocido poveikis Lietuvos valstybei

Nepriklausomybės periodo Lietuva turėjo su visais savo vandenimis viso 55,670 kv. km. Rusams peilius galandant, savo garnizonus Lietuvon įvedant, 1939 Lietuvai buvo grąžinta 6,880 kv. km. Lietuvą jau aneksavus, 1940 m. rugp. 3 d. Sovietinės Gudijos delegacija Septintoje Sovietų Sesijoje Maskvoje iškilmingai pažadėjo "autonominei" Lietuvai grąžinti šešis lietuviškus rajonus: Šventėnų, Vidžių, Astrauco (Gervėčių), Adutiškio, Varanavo ir Rodunios kaip turinčius "lietuvių gyventojų didžiumą". Šitas pažadas apima 7,200 kv. km. Bet tą pažadą vykdant 1940 m. rudenį, Lietuva gavo poros rajonų ekvivalentą, apimantį viso 2,647 kv. km. Taigi du Sovietų sugrąžinti sklypai, kartu sudarydami 9,527 kv. km., visą susovietintos Lietuvos erdvę padidino iki 65,197 kv. km., vietoje Maskvos žadėtų 1920 m. 88,000 kv. km.

Sovietų aprėžtose ribose prieš genocidą 1941 m. pradžioje gyventojų buvo 3,143,000. Sovietų sąjungininkai vokiečiai pirmieji išsigando savo draugų žiaurumo. Ir 1940 m. pabaigoje Hitlerio valdžia sudarė sutartį su Stalino valdžia, kuri leido visiems vokiečiams ir jų kultūros ragavusiems žmonėms evakuotis Vokietijon iš visų trijų Baltijos respublikų. Iš Lietuvos evakuavosi 42,600 žmonių, kurių tarpan įsispraudė mažiausia 20,000 lietuvių, kuriems pavyko šiaip taip įrodyti savo giminystę su vokiečiais ar su jų kultūra. Beveik visi šie repatriantai išvyko Vokietijon 1941 m. žiemą ir pavasarį.

Pirmą rusiškojo genocido bangą patyrė Vilnius ir jo apylinkės, kai tą kraštą rusai trumpą laiką buvo okupavę 1939 m. rudenį. Tuo metu į Sibiro vergų stovyklas ir bendrai tremtin pateko apie 15,000 Lietuvos žydų ir apie 10,000 lenkų.

Antrąją genocido fazę rusai vykdė 1941 m. birželio mėn. Šiuo metu Lietuva neteko bent 40,000 gyventojų, beveik vienų lietuvių. Be tų, dar arti 30,000 buvo Rusijon evakuota įvairių tautų žmonių.

Vokietijos naciai, užėmę Lietuvą, genocidą masiniai taikė tiktai žydams. Žydų Lietuvoje buvo apie 260,000. Atrodo, kad laike pirmojo vokiškos okupacijos pusmečio vokiečiams pavyko sugaudyti ir į ghetto uždaryti arti 240,000 žydų. Jų didžiuma vėliau tapo Lietuvoje sušaudyta, bet geroka dalis buvo išgabenta ir į kitas Vidurinės Europos šalis ir ten sunaikinta, tik maža jų dalis išsigelbėjo karo pabaigoje.

Vokiečių pravesta 1942—V—27 statistika "Lietuvos Generalinėje Srity" rado 2,264,000 lietuvių. Atskaičius 29,000 lietuvių, rastų Ašmenos ir Svierių apskrityse ir pridėjus 75,000 Klaipėdos krašto lietuvių, sovietinių dabartinių ribų Lietuvoj 1942—V—27 lietuvių turėjo būti 2,308,000 lietuvių, ogi priskaitant visus etniškos Lietuvos pakraščius, kaip Tilžės kraštas, Seinų - Pusko ruožas, Ašmenos ir Svierių apskritys ir Druskininkų - Rodūnios ruožas, lietuvių skaičius savose etniškose žemėse pakiltų iki 2,431,000. Tai rodytų, kad 1939—1941 m. genocidas sumažino lietuvių tautą apie 116,000 žmonių.

Lietuvą okupavę naciai nebegalvojo atstatyti Lietuvos nepriklausomybės, bet pavojingo karo metu jie visgi nenorėjo galutinai prieš save nustatyti visus Baltijos respublikų ir Gudijos gyventojus. Tad vokiečiai darė čia gan įdomių politiškų vingių ir polinės erdvės perdalinimų tarp tautų. Besirūpindami pirmiausia savo imperialistiniais interesais, vokiečiai nebegrąžino Lietuvai jų okupuoto 1939 m. Klaipėdos krašto, netgi neleido su Lietuva susijungti Seinų ir Gardino kraštams, atskėlė nuo Lietuvos net Druskininkus. Iš kito gi šono, vokiečiai vykdė Sovietinės Gudijos pažadus Lietuvai (1940—VII—3) jos rytiniuose pasieniuose, sugrąžindami Lietuvai Ašmenos (2,068 kv. km.) ir Svierių (2,266 kv. km.) apskritis, Vidžių valsčių, Nočią ir keletą mažesnių sklypelių, viso 4,850 kv. km., kur jie 1942 m. gegužės 27 d. surašė per 60,000 lietuvių. "Lietuvos Generalinėn Sritin" jie įtraukė senus etniškos Lietuvos miestelius Kamoją, Svierius, Smurgainį ir Krevą, tą seną lietuvių pilį — tvirtovę, kurią ir dabar Sovietijos atlasai žymi etniškos Lietuvos pietrytinį pakraštį. Kad ir be Klaipėdos, Tilžės, Seinų ir Gardino, bet vis dėlto jie padidino Lietuvos erdvę iki 67,199 kv. km., duodami Lietuvai rytuose beveik tą erdvės equivalentą, kurį Lietuvai buvo numačiusi antrosios laidos Curzono Linija 1920 m. liepos 10 d. patvirtintą pa-

(Nukelta į 6 psl.)

MOTINA

Būdamos motinos, moterys yra ypatingai reikšmingos naujajai kartai, būtent, savo vaikams. Ale ne vien tuo, kad jos globia, bet labiau tuo, kad iš jų gyvenimo, iš jų kraujo, jų nuotaikos ir vidinių pergyvenimų tenka vaikams, ką jie iš motinos paveldėja. Vaikai kalbą tikriausiai išmoksta iš motinos. Su jos kalba persimeta ant jų nuolatai motinos sąmoningumas ir švelnumas.

— Vydūnas

* * *

Išmokei Tu mane dėlioti šventą kryžių
ir palydėjai iš margų laukų.
Dabar, kai spusteri čia juodos valandos sugrįžę,
O, motin! be Tavęs sunku, sunku.

K. Inčiūra

* * *

Ar jūs žinote, ant ko laikosi žemės gyvybė, laimė ir kentėjimas? — Tai motina. Kieno krauju nulaistytos karų užgrobtos žemės? — Tai motinos. Kieno džiaugsmas žydi nekalto kūdikio šypsnyje? — Motinos. Bet ne, jos neprisipažins prie to, ne, jos pasakys, kad jų iš viso nėra, kad tai jų vaikai. Motinos — tie nepastebimieji, atsižadantieji legionai, kurių eiles pradėjo Ieva ir baigs paskutinė moteris, — kankinių, šventųjų legionai... Jeigu tai būtų mano galioje, aš visose istorijose, virš visų didvyrių vardų ugnimi išrašyčiau vieną žodį — Motina.

V. Malazaitė

* * *

MOTINOS MALDA

Sudrebėjo grindys, kai prie jų kaulo keliai priklupo.
O lubas maldos debesys aptraukė.
Per mažąjį langą mėnulis šventuosius kvėpalus smilkė.
Net sietynas saulės spindulių varpeliais sausųjų lūpų
žodžiams pritarė.
Kryžiaus Žmogus užgęsusiais akis atvėrė.
Ir keturios žvaigždės trobelėje ugnim degė.

Butkų Juzė

* * *

Tik tą motiną laikau šventąja, kuri duoda būrį kovojančių, susipratusių lietuvių vaikų, bet ne tą, kuri duoda vaikus kitiems,

K. Pakštas

* * *

O, Mylima motina, laime, širdin atsigręžus,
Kaip žvaigždės vis spindi, taip tu amžinai ta pati!
Tik tavo palaima gyvenimo vieškeliai gražūs,
Tik tavo mums meilė, kaip jūra, gili ir plati!

P. Vaičiūnas

● **D. Katauskas** atvyksta iš Canberros studijuoti inžineriją Sydnėjaus Universitete. Apsigyveno Šv. Jono kolegijoje.

● **Gina Balsytė** vakarais studijuoja humanitarinius mokslus Canberros Universitete.

● **Marina Osinaitė**, kaunietė, baigė farmacijos studijas Australijoje. Turi vilties įsigyti savo vaistinę.

● **Genovaitė Kazokienė ir Angonita Grincevičiūtė** Australijoje baigė odontologijos fakultetą.

Povilas Puzinas — Pabėgėlė motina

Ir tu girdėsi mūsų žemės raudą
Ir skundus blaškomų sodybų ir namų
Ir tartum gyvai tavo širdžiai skaudant
Tau ir šaltam kape bus neramu.

Bern. Brazdžionis

KULTŪRINĖ KRONIKA

● **Solistas bosas baritonas Stasys Citvaras** jau antri metai kaip keliauja po pasaulį, koncertuodamas; jis yra garsaus Žarovo vedamo Dono Kazokų choro narys, kaip choristas ir solistas. Šiuo metu jis sugrįžo Chicagon atostogų, kurios truks iki liepos 15 d. Europoje praeitame sezone choras davė 147 koncertus, kurių per šimtą buvo Vakarų Vokietijoje. Be to, buvo aplankyta Austrija, Šveicarija, Prancūzija, Belgija, Olandija ir Anglija. Sugrįžęs, Dono Kazokų choras dar atliko 35 koncertų kelionę JAV-se, daugiausiai Rytinėse Valstybėse; kovo 27 d. koncertavo ir Orchestra Hall Chicagoje.

Sekančio sezono koncertinė kelionė prasidės koncertu Vakarų Berlyne rugsėjo mėn. 1 d. Žiemos viduryje choras grįš į Ameriką, o pavasariop numatoma kita kelionė, kuri apimsianti Japoniją, Indiją, Australiją, Naująją Zelandiją ir Havajus. Gruodžio mėnesį Berlyne bus visas choro repertuaras įgrojamas į plokšteles. Dono Kazokų choro plokštelės jau buvo leidžiamos keletą kartų ir baigiamos išparduoti. Plokštelių įgrojimas turi nemažos materialinės svarbos kiekvienam choristui, nes procentai (royalties) yra dalinami lygiai tarp choro narių; pats dirigentas gauna tik dvigubai. Kadangi tos plokštelės eina visam pasaulyje, tai senesnieji choristai ir dabar, kai choro populiarumas jau perėjo apogėjų, tebeturi per porą tūkstančių dolerių metinių įplaukų.

Dono Kazokų Žarovo vedamas choras susidarė Bulgarijoje tarp pabėgusių iš Rusijos kazokų; jo pirmas koncertas buvo Vienoje 1921 m. Šiuo metu jį sudaro 23 dainininkai, 2 šokėjai ir dirigentas. Iš senųjų tikrųjų Dono Kazokų tebėra jame tik 6 žmonės. Likusius sudaro pusiau rusai su ukrainiečiais, kurių dauguma yra II Pasaulinio karo emigrantai; jų tarpe yra buvusių operos solistų. Iš svetimšalių šiuo metu yra vienas latvis ir vienas lietuvis; kitas senesnio amžiaus latvis ir vienas lenkas pernai mirė.

Įdomu, kad postalininiam laikotarpyj režimams už Geležinės Uždangos kiek sušvelnėjus, Dono Kazokų choras buvo pakartotinai kviečiamas į satelitines valstybes, kaip Rytų Vokietiją, Lenkiją, Čekoslovakiją, Vengriją. Tačiau dirigentas Žarovas, būdamas griežtas I Pas. karo laikų rusų emigrantas iš principo nesutinka peržengt Geležinės Uždangos slenkščio.

St. Citvaras savo darbu yra patenkintas. Nuolatinis važinėjimas ir kartais iki 5—6 koncertų per savaitę (ypač JAV-se) kartais vargina, bet esą kartu ir įdomu. Materialinis aprūpinimas nėra blogas: per šimtą dolerių savaitėje, apmokant visas išlaidas, išskyrus maistą. Tačiau šio Dono Kazoko choro gyvavimas esąs nebeilgas: choro iškilimas ir pasisekimas yra glaudžiai surištas su jo dirigento Žarovo asmenybe, kuris vis daugiau senstąs ir galėsiąs dirbti daugiausia dar porą metų. Jam pasitraukus, koncertinės agentūros sakosi gal rizikuosiančios organizuoti dar vieną turnė, skirtą Žarovui paminėti, bet po to rizikos nebesiimsiančios.

St. Citvaras jaučiasi pasilsėjęs; jo balsas, kuris jam atvykus į Ameriką iš Brazilijos kartais rodė tam tikro nuovargio žymių, dabar yra išimtinai geram stovyje. Atvykęs neilgam laikui, sezonui baigiantis į Chicagą, St. Citvaras, suprantama, neturi jokių meniškų planų ir numato pašvęsti šį laiką poilsiui ir atsitiktiniam darbui savo pirmykštėje laikrodininko profesijoje.

J. Karvelio pernai išleistos St. Citvaro plokštelės turi gražaus pasisekimo mūsų visuomenėje.

● **Roma Jaloveckaitė - Dapšienė**, ilgus metus bendradarbiavusi Pietų Amerikos lietuvių spaudoje, ypač Venecuelos lietuvių laikrašty "Tėvų Kelias", o taipgi Argentinos lietuvių laikraštyje "Laikas", dabar apsigyvenusi Los Angeles mieste, bendradarbiauja "Tėviškės Žiburiuose" ir kitoj spaudoj. Neseniai ji sukūrė eilėraštį motinos garbei, kur nusakoma motinos gilus rūpestis prie sergančio kūdikio: "Naktis tamsi didžiai ičsiplėtė virš žemės, — / Ramybė ir tyla palaimino namus... / Tik viename lange dar spinksi žiburėlis mažas, / Būdamas prie kūdikio su motina kartu... / Suklupus motina bučiuoja jo veidelį, / Malda, lyg spindulys, apšviečia jos akis. / Beskaitis nemigas palaužt jėgų negali...? / Virš žemės merkiasi pavargusi naktis..." Toliau poetė nusako, kaip "jaunutis rytas" beldžias į langą", sveikstantis kūdikis pasineria miege, o laiminga motina sukaupia dėkingumo maldą "ir ašaros išdžiūsta jos skruoste slapčia".

● **Adomo Mickevičiaus** rinktinė poezija neseniai išėjo anglų kalbos vertime: "Adam Mickiewicz. New Selected Poems". Redagavo Clark Mills. Įžangą parašė N. Shuster. Kaina $2.50.

● **Kun. K. Senkus**, daug rašąs lietuviškų giesmių reikalu, atvyksta kaip laivo kapelionas į JAV ir čia pasiliks iki rugs. mėnesio.

● **Lietuvių novelių rinkinys anglų kalba** "Selected Lithuanian Short Stories", redaguotos St. Zobarsko, susilaukė plataus susidomėjimo. Jas įsigijo šių universitetų bibliotekos: Aliskos, Harvardo, Yale, Temple (Philadelphijoje), Pennsylvanijos, Columbijos (New Yorke), Alliance kolegija (Cambridge Springs, Pa.), Amherst kol., Mass, Wilkes kolegija (Wilkes Barre, Pa.), Michigano Universitetas, Erie, Pa. mokyklų distriktas, Oberlin kolegija, Ohio, Minnesotos Universitetas. Taipgi tą leidinį įsigijo bibliotekos: Providence, Ansonia, Paterson, N. J., Allentown, Pa., Oregon valst. bibl., Albuquerque, N. M., Brooklyno biblioteka ir kt.

Bibliotekininkų žurnalas "Library Journal" bal. 15 d. išspaus dino recenziją to lietuvių novelių rinkinio angliškai. Pažymi, kad jos ne visos yra vienodos vertės, tačiau jos duodančios įdomų žvilgsnį į lietuvių tautos kultūros istoriją ir politinius rūpesčius; ir "kadangi amerikiečiai skaitytojai yra beveik visai lietuvių literatūros ignorantai, tai tokios knygos pasirodymas — sveikintinas". To lietuvių novelių rinkinio recenziją žurnalui "Lituanus" parašė amerikietė poetė Mary Phelps, "The New Yorker" redakcijos narė. Recenzija būsianti išspausdinta artimiausiame "Lituanus" numery.

● **Stasys Goštautas** buvo pakviestas į Kolumbijos radijo programą, duodančią naujų leidinių apžvalgas, ir ten su lietuviu autoriumi buvo pravestas interview, kur jis atsakinėjo į klausimus apie savo ankstybesnį leidinį "Biografinė Lietuvos antologija" bei apie dabar savo paruoštą knygą — Kolumbijos meno antologiją. Tos radijo valandėlės pavadinimas yra "Colombia Literaria". Naujasis Goštauto veikalas apie Kolumbijos meną turės 400 puslapių su 250 iliustracijų; 25 iliustracijos bus daugiaspalvės. Numatoma, kad veikalas pasirodys prieš liepos 20 d., prieš Kolumbijos nepriklausomybės sukaktį. Knyga leidžiama Bogotoje. Jos bus spausdinama 5,000 egzempliorių. Veikalas apima tos šalies estetinius laimėjimus nuo prieškolumbinių laikų iki dabarties. Rinkdamas medžiagą, autorius gausiai dirbo bibliotekose, muzėjuose ir kontaktavo įvairių sričių specialistus.

● **Draugo vadovybė ir Draugo Bendradarbių Kubo** pradėtas vajus įgyti ofseto mašinas susilaukė gražaus pritarimo. Trumpu laiku mūsų dienraščio skaitytojai jau paaukojo apie $5,000. Spausdinant ofsetu nebereikia atskirai daryti klišių, kurių pagaminimas suištas su didesnėmis išlaidomis; būtų daug galimybių gausiau kultūros priedą iliustruoti. Ofsetas būtų panaudojamas ir knygų spausdinimui. Svarstoma įgyti ofsetą, kuris iš karto gali spausdinti dviemis spalvomis. Toks įtaisas kainuoja apie $60,000. Taigi dar ims laiko, kol reikiama suma susidarys, tačiau susilaukus tokio prielankumo, yra daug gerų vilčių ateičiai.

● **Dr. Vanda Sruogienė**, dėstanti rusų kalbą Auroros kolegijos vakarinėse klasėse, sekantiems metams pakviesta taipgi dėstyti Rusijos istoriją. Ji yra gimusi ir augusi Rusijoje ,kur pergyveno ir 1917 m. revoliuciją. Tuos ir vėlesnius jos pergyvenimus aprašė eilėje straipsnių "Naperville Sun"; Taipgi plačiai apie tai informuoja "Aurora College Evening Newsletter".

Nauja studija apie Šiluvą

Stasys Yla atsidėjęs renka ir tvarko medžiagą monografijai apie Šiluvą. Paprašytas apie tai, mums suteikė šių informacijų:

— Istorinis Šiluvos laukas labai platus — apima 500 metų. Čia įeina ir miestelio, ir dvaro, ir bažnyčių praeitis. Kai keitėsi Šiluvos dvaro valdytojai — ponai ir kunigai klebonai arba pastoriai. Jų visa galerija. Ponai — pradedant Petru Gedgaudu, Šiluvos steigėju, kuris buvo artimas Vytauto bendradarbis, ir baigiant Kristupu Henriku Putkameriu, kuris nešiojo "Dux Curlandae" titulą. Ne eiliniai buvo ir kunigai — Šiluvos klebonai. Pirmasis Šiluvą atgavęs iš reformatų vėliau buvo pavyskupis Kazakevičius. Kiti pavyskupiai — Skirmontas, Bukota; be to, vyskupai Puzyna, Juozas Simas Giedraitis, vyskupijos valdytojas Gintila ir kiti. Taigi, Šiluvos klebonai nešiojo mitras ne tik kaip infulatai. Jų galvos buvo vertos šių puošmenų, o jų vaidmuo toli prašoko Šiluvos ribas.

Šiluva lyg veidrodis atspindi platesnį Lietuvos gyvenimą. Ji yra simbolis ir visos mūsų krikščionybės: jos entuziastiškos pradžios, vėliau lūžio ir dramatiškų kovų, pagaliau sužydėjimo, ypač 18 amžiuje. Ta prasme Šiluva yra įdomus studijų objektas. Bet per Šiluvos prizmą atskleisti platesnius Lietuvos gyvenimo horizontus reikia talento ir nemažos koncentracijos. Kas nors ateityje galėtų magintis tokiam darbui. Mano jėgoms užteks, jei padarysiu pradžią.

Surinkta daug dokumentų

Surankiojau įvairių dokumentų. Jų yra Europos bibliotekose. Bet tai nelengvas darbas. Reikia būti bibliotekų ir archyvų pele iš pašaukimo ir įgudimo. Toks yra mūsų Ivinskis. Jam esu dėkingas už įvedimą į Romos lobius, taip pat dėkingas kitiems jauniems mūsų istorikams kunigams — Rabikauskui, S. J., Matuliui, MIC, Navikevičiui, MIC. Muenchene, Vienoje, Paryžiuje turėjau daugiau vargo, kol galėjau apčiuopti reikiamus kanalus. Bet kartais švysteli, kaip kokia laimė. Vieno dokumento ilgiau ieškojau ir netikėtai radau Tuebingeno universiteto bibliotekoje. Sumezgiau ryšį ir su Lenkija; pradžiai gavau vieną mikrofilmą. Pažadėta ieškoti toliau. Gaila, kad neprieinama Lietuva.

Iš Vatikano archyvų

Iš Vatikano archyvų pirmiausia teko pasinaudoti tuo, ką mūsų romėnai istorikai buvo suradę, ruošdami mūsų vyskupų reliacijų leidinį. Tose relacijose Šiluva dažnai minima. Leidinys pasirodys dar negreit, be to, jis išeis lotynų kalba. Teko padaryti vertimus, liečiančius Šiluvą, ir jie bus įglaudinti į ruošiamą leidinį.

Dirbti Vatikano archyvuose yra sunkus darbas. Tik dabar suprantu, kokį milžinišką uždavinį yra pasiėmę Ivinskis, kun. Krasauskas ir kiti. Man kol kas pavyko rasti porą dokumentų, liečiančių Šiluvos Marijos paveikslo vainikavimą. Ligšiolinėmis žiniomis, atrodė, kad šiuo reikalu rūpinosi Žem. vyskupas Step. Giedraitis, kuris šį paveikslą vainikavo 1786 metais. Pasirodo, prašymas Romai buvo įteiktas ir Šv. Petro kapitulos sutikimas duotas 12 metų anksčiau, ir tuo rūpinosi vysk. Jonas Lopacinskas bei Šiluvos prepozitas Tadas Bukota.

Šiluvos paveikslo kilmė

Paties steb. Marijos paveikslo kilmė ligšiol nebuvo tyrinėta.

Stasys Yla

Pasirodo, jis yra kopija iš vieno žinomų Hodogitrijos tipo Marijos paveikslų. Vienas šio tipo garsiųjų paveikslų yra Maria Maggiore bazilikoje Romoje iš 13—14 a. Bet jų yra buvę ir Bizantijoje, netgi Smolenske ir Naugarde. Nūn klausimas, iš kur gauta kopija Šiluvai — iš Vakarų ar Rytų ir kada? Šiluvos bažnyčios steigėjas ir spėjamasis šio paveikslo fundatorius didikas Gedgaudas yra buvęs LD Kunigaikščio vietininku Smolenske, bet jam teko buvoti ir Romoje, besirūpinant Vytauto vainikavimo reikalais. Bijau, kad pi nai atsakyti į šį klausimą nepavyks, nes reiktų ir pačioje Šiluvoje studijuoti šį paveikslą — jo medžiagą, darbo techniką ir t. t.

Marijos pasirodymas

Marijos pasirodymui naujos tiesioginės medžiagos kol kas nepavyko rasti. Visi autoriai, kurie rašo apie apsireiškimą — Juciewicz, Lukosziewicz, pats Valančius ir eilė kitų — remiasi tuo pačiu dokumentu, kuris buvo Šiluvos archyvuose, maždaug iš 17 a. medžiagos antrinėms aplinkybėms aiškinti. Svarbiausia medžiaga yra apie kultą, kurį beveik visi Žemaičių vyskupai rėmė ir tuo pačiu, sakysime, aprobavo apsireiškimo faktą.

Norėjau paruošti didesnę bei išsamesnę brošiūrą, kad pasotinti pakirdusį mūsų žmonių dėmesį šiai didžiausiai mūsų šventovei. Bet dabar surankiota medžiaga labai plečia mano buvusio užsimojimo rėmus. Matau, įklimpęs į didelį darbą ir nežinau, ar jį tinkamai išvešiu. Tačiau, jei Dievas padės, jausiuos atlikęs mažą atsidėkojimą Marijai, kurį nuo 1945 nešiojuosi kaip skolą.

Vėžio diagnozė

J. VENCKUS, S. J., Urugvajus

Žinau žymių mokslininkų, kurie savo jauniems studentams medikams nepataria pasišvęsti vėžio tyrinėjimams. Kodėl? Koks yra jų motyvas? Giliausioji mintis yra ta, kad neturi vilties pasiekti kolkas ką nors apčiuopiamo. Jaunas medikas pašvęs savo laiką, savo jėgas ir nieko apčiuopiamo nepasieks. Tiesa, yra optimistų, kurie mano ir spaudai skelbia, kad vėžio gydymo problemos išrišimas yra "around the corner", bet daugumoje mokslininkai nėra jau tokie optimistai. Pats klasiškiausias ir pats tikriausias būdas iki šiol buvo ir kolkas tebėra atrasti naviką laiku ir tuojau operuoti. Skalpelis yra kolkas pats geriausias ginklas. Viso pasisekimo paslaptis yra, kad pacientas ir gydytojas laiku susektų auglį.

Kaip susekti laiku?

Aš pats domėjausi ir dominau gydytojus, būdamas Georgetowno Universitete ir Urugvajuje viena serologine diagnoze. Kada yra ypatingas atsitikimas, pvz., kada pacientė yra gydytojo žmona, man atneša kraują, kurį centrifūguoju, kad atsipalaidavus nuo forminių elementų ir įšvirkščiu 1 ml į peritonealinį ruimą arba duodu intramuskuliarinę injekciją į šlaunį 6 baltosioms žiurkėms. Kitas 6 palaikau kontrolei. Po trijų dienų su eteriu jas užmušu ir išimu blužnis ir sudedu jas ant švaraus sugeriamo popierio. Nuimu visus pašalinius audinius ir sveriu ant precizinių svarstyklių. Jeigu įšvirkšti vėžio paciento kraują, jau gryna akimi pastebi splenomegalija, bet pasvėrus blužnį su didele precizija skirtumas yra aiškus tarp injektuotų gyvuliukų ir neinjektuotų. Paskui reikia imti santykį tarp gyvulio kūno svorio ir blužnės. Normaliose žiurkėse santykis yra 400: 1, o injektuotose apie 280—330: 1. Tyrimas netinka, jeigu pacientas turi džiovą ir jeigu yra neštumas. Testo tikrumas yra nuo 85—95%. Jeigu eksperimentą atlieki tiksliai laboratorijos sąlygose su sveikais gyvuliukais, diagnostinė tyrimo vertė yra didelė, ypatingai negatyvinė vertė. Tyrimas turi tą sunkumą, kad reikia turėti pakankamai baltųjų žiurkių ir turėti personalą, kuris domisi laboratorine bandymo eiga.

Dar yra ir kitokių tyrimų, kuriuos tik nurodysiu:

Komey Nakayama (Ztschr. f. Krebsforsch. 61:22—30, 1956) turi gerą pasisekimą su radioaktyviu fosforu (P^{32}), kurį jis duoda intraparentaliniu būdu. Vėžys daugiau akumuliuoja tos radioaktyvios medžiagos. Paskui paima Geigerio aparatą, kurį įveda į stemplę ar rectum. Diferencija yra aiški. Bandymas suponuoja, kad personalas turi ir moka vartoti radioaktyvias medžiagas.

Dar yra kitas test, kurį sugrįžęs į Montevideo manau pats asmeniškai patikrinti ir paskui daugiau parašyti.

Tos technikos čia neaprašinėsime, nes ji kiek ilgesnė. Kiekvienas, kuris tais dalykais domisi, gali pasiskaityti:

G. Csara and I. Toro, Ztschr. f. Krebsforsch. 62:481—494, 1958. Čia nurodoma, kad vėžio ligos pacientų serumas turi ypatingą reakciją su agar-agar.

KULTŪRINĖ KRONIKA

● **Petras Matulaitis**, gydytojas, "Varpo" ir kitos slaptosios spaudos bendradarbis, yra miręs 1900 m. bal. 5 d. ištrėmime Viatkos gubernijoje. Šiemet sueina 60 metų nuo jo mirties. Maskolių persekiojamas mirė teturėdamas tik 35 m. amžiaus. Gydytojo praktika vertėsi Vilkaviškyje 1892—1894 m. Buvo išvykęs pasitobulinti į Karaliaučių. Lietuvybės dvasią jame, dar belankant Mariampolės gimnaziją, skiepijo Petras Kriaučiūnas. Maskvos Universitete studentaudamas priklausė lietuvių studentų kuopelei, net jai pirmininkavo. Buvo vienas iš steigėjų "Varpo" ir "Ūkininko", švelnino kilusią polemiką. Dėl Sietyno bylos suimtas 1897 m., buvo daugiau kaip metus išlaikytas kalėjime, o 1899 m. ištremtas į Viatkos guberniją, kur mirė užsikrėtęs šiltine. Rašė ne tik minėtuose laikraščiuose, bet ir "Šviesoje". 1893 metais suredagavo Lietuvos Ūkininko kalendorių. Surinko nemažai lietuviškų botanikos ir zoologijos terminų, kuriais pasinaudojo E. Majevskis, vėliau dr. K. Grinius, leisdami šių sričių žodynus.

● **"Tarp dviejų gyvenimų"** — Vytauto Alanto romanas — jau išėjo iš spaudos. Iš karto akį patraukia nuosaikiai modernus dailininkės Ados Korsakaitės pieštas aplankas ir viršelis. Veikalas stambus — turi net 462 puslapių. Romane vaizduojamas lietuvių partizanų gyvenimas, laisvės kovos, miško brolių pilnos įtampos dienos. Autorius rūpestingai stengiasi psichologiškai pagrįsti savo personažų išgyvenimus. Šalia žmogiškos kasdienybės, spin di tėvynės meilė ir ryžtas, ir tas viskas išsidėsto į intriguojančią įvykių pynę. Skaitytojai veikalą sekė su susidomėjimu, kai jis buvo leidžiamas Draugo atkarpoje.

● **"Praeities pabiros"** — Vaclovo Biržiškos straipsnių rinkinys iš kultūros istorijos — jau išspausdintas. Leidžia "Karys". Knyga iliustruota.

● **Ilona Gražytė** — literatūros daktaras; tą mokslo laipsnį gavo Montrealio Universitete, apgynusi disertaciją apie Artūrą Kestlerį.

● **"Lietuvaitės odisėja"** — šitokiu pavadinimu ilgą straipsnį bal. 10 d. įsidėjo Havajų laikraštis "The Sunday Star — Bulletin". Aprašoma Havajų Universitete dirbančios lietuvaitės Bronės Jameikienės istorija, kaip ji 1944 m. liepos 31 d., pasigriebusi saują tėviškės žemės, tada dar būdama studentė Vilniuje, turėjo bėgti iš Lietuvos. Apie 12 tokių pat jaunų žmonių išvyko ugniagesių mašina. Miške mažu tilteliu jie pervažiavo į Vokietiją ir čia jų mašina buvo konfiskuota. Ta pabėgėlių grupė buvo paskirta įvairiems darbams į Berlyno fabrikus. Iš čia pabėgusi ji patraukė į Dresdeną, kur buvo jos pusbrolis daktaras. Čia sutiko seserį, kuri pasakė, kad motina negalėjusi bėgti ir grįžusi į tėviškę. Vėliau atėjo žinios, kad motina mirė nuo alkio ir rūpesčių. Brolis su šeima — išvežti į Sibirą. Dresdene Br. Jameikienei sergant, subombordavo jų namą, jie buvo užgriauti slėptuvėje. Traukiantis iš to pavojingo miesto, amerikiečiams bombarduojant traukinį, jos drabužiai buvo peršauti, bet ji išliko nesužeista. Pagaliau pateko į darbo stovyklą Austrijoje, kur tremtinius atrado prancūzai.

Toliau aprašomas gyvenimas stovyklose, šiokių ir dainų ansamblio parengimai. 1949 m. atvyko į JAV. Čia 1956 m. gavo bakalaureatą, o 1958 m. magistro laipsnį meno srityje ir, gavusi stipendiją, išvyko į Havajus studijuoti rytų meno. Prie tų studijų, kurios vyksta drauge ir dirbant universitete, dar norėtų pasilikti ilgiau. Šalia aprašymo įdėtos net penkios mūsų lietuvaitės nuotraukos įvairiose pozose, tautiniais drabužiais apsirengusios.

● **Jonas Aistis** spaudai paruošė naują sonetų rinkinį. Sudarys apie 60 sonetų. Jono Aisčio kūryba visada susilaukia susidomėjimo skaitytojuose.

RINOS & VANDENS NUTEKAMIEJI VAMZDŽIAI

(Gutters & Downspouts)

DEDAME VARIO — "COPPER-ALLOY" METALO RINAS ir VAND. NUTEKAMUOSIUS VAMZDŽIUS už tokią pat kainą, kaip ir "galvanized". Jų niekad nereikia dažyti ir jie ištveria neribotą laiką.

VISOKIUS STOGUS taisome ir atremontuojame. Garantuojami 5 metams.

DUMTRAUKIUS IR "SMOKE-STACKS" išvalome, atremontuojame ir atliekame "tuckpointing".

NAMŲ RINAS IŠVALOME ir pataisome, išsmaliname iš vidaus ir nudažome. Bus kaip naujos.

Mūsų firma yra didžiausia šioj srity, atliekame darbą kuo geriausiai už žemiausias kainas visame mieste. Visas mūsų darbas garantuojamas. Esame pilnai apsidraudę. Kreiptis galima dieną ar naktį ir sekmadieniais. Telefonai —
LAwndale 1-6047 arba
ROckwell 2-8778
Mielai Jums patarnausime.

Planingas taupymas visada moka gerus
DIVIDENDUS!
Nuo 1905 metų, t. y., nuo pirmos įsikūrimo dienos,
MUTUAL FEDERAL SAVINGS
nuolat išmokėjo aukštus nuošimčius savo taupytojams
4% Metinis dividendas išmokamas birželio 30 ir gruodžio 31 d. d.
FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION — SAFETY OF YOUR SAVINGS — INSURED — UP TO $10,000
PRADĖKITE TAUPYTI ŠIANDIEN
MUTUAL FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
Chartered and Supervised by the United States Government
2202 W. CERMAK RD. • CHICAGO 8, ILLINOIS
Phone VIrginia 7-7747 — John J. Kazanauskas, Pres.

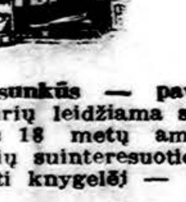

Kokie yra sunkūs — pavojingi darbai, prie kurių leidžiama samdyti tik turinčius 18 metų amžiaus? Ir daugiau žinių suinteresuotieji asmenys gali rasti knygelėj —
FEDERALINIAI DARBO SAMDOS ĮSTATYMAI
Spaudai paruošė Pr. Šulas
—o—
Knygelėj klausimų ir atsakymų forma yra išaiškinti veikiantieji JAV-bėse federaliniai darbo samdos įstatymai. Knygelės kaina 40 centų. Pinigus su užsakymais siųsti:
"DRAUGAS", 4545 West 63rd Str., Chicago 29, Ill.

TV — RADIJAI — HI-FI — STERIOFONINIAI HI-FI VOKIŠKI
FRANK'S Television and Radio, Inc.
SALES & SERVICE — Sav. P. Keršis, P. Endzelis, J. Bendoraitis
3240 South Halsted Street — Tel. — CA 5-7252

Mes mokame 4 1/2 %
MIDLAND Savings and Loan Association
ANT VISŲ SĄSKAITŲ
Kiekviena sąskaita iki $10,000. - apdrausta Federalinėje Draudimo įstaigoje.
Įsteigta 1914 m.
Kapitalas $5,000.000.00
August Saldukas, Prezidentas
4038 ARCHER AVENUE CHICAGO 32, ILL.
Tel. LA 3-4719

SOPHIE BARCUS
RADIJO VALANDA
Visos programos iš WOPA
AM. 1490 Kilocycles FM 102-7 MC
Kasdien: nuo pirmadienio iki penktadienio 10-11 val. ryte. Šeštadienį ir sekmadienį 8:30 iki 9:30 val. ryte.
Vakaruškos pirmadienį 7 val. vak.
Raštinė: 7159 So. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill. Telef. HE 4-2413

DR. J. IR K. AGLINSKAI
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
5430 So. Kedzie Ave.
Priima ligonis pagal susitarimą. Dėl valandos skambinti telefonu HEmlock 4-1562 nuo 2 iki 9 v. p. p. kasdien, išskyrus trečiad. ir šeštad.

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
Pritaiko akinius
6322 South Western Avenue
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—8 v. vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečiadien. uždaryta. Kt. laiku susitarus
Ofiso telefonas PR 8-3229
Rez. telef. WAlbrook 5-5076

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
4701 South Damen Avenue
Kampas 47-tos ir Damen Ave.
Val. kasdien nuo 6—8 val. vak. Šešt. 2—4 val. vak.
Trečiad. ir kitu laiku pagal sutartį
Ofiso telef. LAfayette 3-6048
Rez. WAlbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapumo takų chirurgija
Tel. PRospect 6-1795
2300 W. 51st St., Chicago, Ill.
Oakley Medical Arts Bldg.
arba
434 Algona Ave., Elgin, Illinois
Tel. OWens 5-0533
Valandos pagal susitarimą

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. HE 4-2324
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. Pirm., ketvir., penkt. 1-4 ir 7-9 Antr. 1-6, treč. ir šešt. pagal sutartį. sekm. uždaryta.

Tel. ofiso HE 4-5758; Res. HI 5-3225
DR. S. ir M. BUDRYS
GYDYTOJAI IR CHIRURGAI
(Bendra praktika ir Alergija.)
2709 West 51st Street
Valandos: pirm., antr., ketvirt., penk. 2-9 val. vak.; šeštad. 2-4 val. popiet
Ligonius priima pagal susitarimą.

DR. J. G. BYLA - BYLAITIS
Nervų-Smegenų Ligos, Chirurg.
OAKLEY MEDICAL BLDG.
2300 West 51st Street
Valandos šeštad. susitarus, skambinti tik pirmad., antrad., ketvirtad., penktad., tik nuo 2—4, 6—8 val. PRospect 6-1795. Rez. TREMONT 9-5890.

DR. Z. DANILEVIČIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
spec. vidaus ligos
6317 South Western Avenue
Tel. ofiso — REpublic 7-4900
namų — GRovehill 6-8161
Valandos: kasdien 2-7 v. p. p., šeštad. 1-5 val. p. p., trečiadieniais uždaryta.
Dėl tikslaus priėmimo laiko (appointment) malonėkite susitarti telefonu ar asmeniškai, kad nereiktų ilgai laukti.

DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Akušerija ir moterų ligos
4157 Archer Avenue
Ofiso val. nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 v. v. Šeštadieniais nuo 2 iki 4 popiet. Trečiadieniais pagal sutartį.
Ofiso tel. VIrginia 7-0036
Rezidencijos tel. BEverly 8-8244

Rez. GI 8-0873 — Rez. HE 6-1670
Dr. Eisin. — Dr. Balukas
DR. W. M. EISIN-EISINAS
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
Valandos pagal susitarimą
6132 S. Kedzie Ave., WA 5-2670
Jei neatsiliepia skambinti MI 3-0001

Ofiso HE 4-1414. Rezid. RE 7-6867
DR. B. GAIŽIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė akuserija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: kasdien 1—3 ir 6—8 val. vak. Šeštadieniais 1-4 p. p. Trečiadieniais uždaryta.

DR. A. GARUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Vidaus ir vaikų ligos
2423 West 63rd Street
Val. kasdien nuo 6-8 val. vakaro. Šeštad. nuo 12:30 — 2:30 val. p. p. Treč. ir kitu laiku tik susitarus.
Telef. ofiso WA 5-2017
Res. PR 8-4255

Ofiso tel. TOwnhall 3-0959
Namų-rezid. tel. HUmboldt 6-8273
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
(JOKŠA)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VAIKŲ LIGOS
5002 W. 16th St., Cicero, Illinois
Val.: Kasdien 4-8 p. p., šeštad. 10-2 p. p. Treč ir kt. laiku tik susitarus

Tel. ofiso PO 7-6000, rez. RE 7-9199
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val. kasdien nuo 1 — 4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šešt. uždaryta

Telefonas: GRovehill 6-1595
DR. ALDONA JUŠKA
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
PRITAIKO AKINIUS
2422 W. Marquette Road
Valandos 9—12 ir 7—9 v. v. pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius.

Tel.: REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 1—4 p. p., 6:30-8:30 val. vak. Šeštad. 1—4 val., trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Str., Cicero
Kasdien 1—3 val. ir 6—8 val. vak. išskyrus trečiadienius
Šeštadieniais 12 iki 4 popiet

Ofiso telef. LAfayette 3-3210, jei neatsiliepia, šaukite KEdzie 3-2868
DR. EMILY V. KRUKAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4146 S. Archer Ave.
Val.: Kasdien popiet nuo 12—3 val. vak., pirm., antr., ketvir. 6—9 val. Trečiadieniais tik susitarus

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
7156 South Western Avenue
MEDICAL BUILDING
Pirmad., antrad., ketv. ir penktad. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6 v. — 8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto — 1 val. p. šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Office tel. RE 7-1168
Res. tel. WAlbrook 5-3765

Tel. ofiso HE 4-1202, rez. PR 6-4732
DR. A. MACIŪNAS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
(71st ir So. Campbell Ave.)
Val.: pirmad. ir ketvirtad. 1-4 p. p. antrad. ir penktad. 5-8 v. v.

Ofiso HE 4-1818, Rezid. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė — vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val.: kasdien 9-11 ryto ir 4-8 v. v. Trečiadieniais uždaryta.

Remkite dien. Draugą!

DR. JULIJA MONSTAVIČIUS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
Office: 10746 South Michigan Ave.
Buto 1653 W. 103 St., Beverly Hills
Val.: kasdien nuo 6 v. v. iki 9 v. v. išskyrus trečiad. Šeštadieniais nuo 1 iki 4 val. popiet.
Tel. ofiso — PUllman 5-6766
Buto — BEverly 8-3946

Ofiso telefonas — BIshop 7-2525
DR. AL. RAČKUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4342 Archer Avenue
(Kampas Kedzie ir Archer)
VAL. kasdien nuo 2 iki 9 val. vak. Treč. ir sekmad. tik susitarus

DR. J. RIMDZUS
CHIROPRACTOR
Headaches, Arthritis, Rheumatism, Spine, Nerve, Asthma and other Ailments
1428 Broadway, Gary, Indiana
Val. pirm. 4—8 v. v., šešt. 9—11 val prieš piet Kitu laiku pagal susitarimą. Tel.: Office Gary TUrner 5-8688. Res. Ch-go BIshop 7-5833

DR. ZIGMAS RUDAITIS
2745 West 69th Street
Spec. ORTHOPEDINĖS LIGOS
Priešais Šv. Kryžiaus ligoninę
VAL.: Pirmad., antr., ketv., penktad. nuo 9 iki 11 ryte ir nuo 6-8 val. v. Šeštad. nuo 2-4. Trečiadieniais ir kitu laiku susitarus telefonu.
Telef. REpublic 7-2290

DR. ANT. RUDOKAS, Opt.
Tikrina akis ir pritaiko akinius keičia stiklus ir rėmus
4455 S. California Ave. YA 7-7381
Val.: 10 ryto iki 8 vak. (trečiad. uždaryta. Šeštad. 10 v. r. iki 2 p. p.

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Naujas adresas: 4255 W. 63rd St.
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. tel. GRovehill 6-0617
Valandos: 1-3 p. m. ir 6-8 p. m
Penkt. tik 1—3 p m.
Trečiad. ir šeštad. pagal sutartį

Ofiso telef. CLiffside 4-2896
Rezid. telef. WAlbrook 5-3099
DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Bendra praktika ir specialiai chirurgija)
1724 West 47th Street
(Kamp. 47th ir S. Hermitage)
Val.: nuo 2 iki 4 val. ir 6 iki 8 v. v. Šeštad. nuo 2 iki 6 val., išskyr. sek.

Tel. ofiso TO 3-0959
Res. tel. GA 3-6046
DR. FL. TALLAT-KELPŠA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Spec. chirurginės ligos
5002 West 16th Street, Cicero, Ill.
Val.: kasdien 5-8 p. m., šeštadien. 1-4 p. p. Kitu laiku ir trečiad. susitarus

DR. VYT. TAURAS
(Bendra praktika ir moterų ligos)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223 ar TR. 3-5577
Ofiso val.: Pirm. 7-9 v. v., Antrad. Treč. ir Penkt. 6-9 val. vak., Šeštad. 2-4 val. popiet. iri sulig susitarimu

Tel. ofiso HE 4-2123, rez. GI 8-6195
DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
(71st ir So. Campbell Ave.)
Val.: pirm, antr., ketv. ir penkt. nuo 2 iki 4 ir nuo 6 iki 8. Treč. ir šešt. uždaryta.

Telefonas — GRovehill 6-2823
DR. A. VALIS-LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė: AKUŠERIJA ir MOTERŲ LIGOS
2524 West 69th Street
Valandos: nuo 1-4 ir 6-8 val. vak. Šeštadieniais nuo 1-4 val. popiet

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6248 South Kedzie Ave.
Ofiso val. kasdien: 2-4; 6-8 Šeštad. nuo 2 iki 4. Treč. ir sekm tik skubiais atvejais ir susitarus.

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2420 W. Marquette Road
Val. nuo 2 iki 4 p. p. ir 7 iki 8 v. v. Trečiad. ir šeštad. pagal sutartį.

DR. P. Z. ZALATORIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1821 So. Halsted Street
Tel. ofiso CA 6-0257, rez. PR 6-6659
Rezid. 6600 So. Artesian Ave.
Val. 11 v. ryto iki 3 v. p. p., 6-7 vak.

Tel. Off. FR 2-4841, 9 A.M.-5. P.M.
Tel. Res. AV 3-2627, 5:30 P.M. iki 9
DR. JUSTINA ŽIRGULIS
Įvairios nervų bei proto ligos — vaikų ir suaugusių
PITTSFIELD BUILDING, Kamb. 621
55 E. Washigton St., Chicago 2, Ill.
Priėmimas tik pagal susitarimą

P. ŠILEIKIS, O. P.
Orthopedas. Protezistas
Aparatai-Protezai. Med. bandažai. Spec. pagalba kojoms (Arch Supports) ir t.t.
Val. 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 W. 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel. PRospect 6-5084

Skelbkitės "Drauge"

KŪDIKIS

ALBERTO MORAVIA

Alberto Moravia (Pinchesle) yra 1907 m. gimęs italų rašytojas.

Kritikas James G. Murray, vertindamas Moravia veikalą, pasirodžiusį angliškame vertime pavadinimu "The Wayward ant Other Stories", nelaiko to autoriaus didžiu talentu ir apgailestauja jį nukrypus į moderniųjų laikų natūralizmą, vietomis net į gašlumą. J. Murray įdomiai tuo klausimu kartoja William D. Howells mintis: "Aistra yra teisėta beletristo kūrybos sritis, to negalima paneigti, bet argi tėra tik viena aistra? Galime turėti realistinę kryptį, bet argi ji negali būti pritaikyta kitiems dalykams vaizduoti, kaip prievartavimas, moraliniai nusikaltimai prieš prigimtį, vedybinis neištikimumas, buduaro aliuzijos į moters anatomiją ir apskritai — purvinas gyvenimas?"

Čia išverstoje novelėje autorius pakyla aukščiau to dumblo, žvelgdamas į motinišką meilę ir tuo darydamas šį kūrinį gegužės mėnesiui aktualų. — **Red.**

Kada geroji ponia iš naujagimių aprūpinimo draugijos atėjo mūsų aplankyti, ir kaip ir kiekvienas, paklausė mūsų, kodėl mes tiek daug vaikų paleidome į šį pasaulį, mano žmona, kuri buvo tą dieną prislėgta, pasakė nuogą tiesą:

— Jeigu mes pajėgtume, — sakė ji, — mes eitume į kiną kiekvieną vakarą, tačiau kadangi mes neturime pinigų, einame anksti miegoti, ir taip gimsta vaikai.

Ponia klausydama šių pastabų pasijautė nepatogiai ir išėjo netarusi nė žodžio. Ir aš nubariau savo žmoną, kadangi nevisada gerai pasakyti tiesą, o prieš pasakant, reikia žinoti, su kuo turi reikalų.

Kada aš buvau jaunas ir neveiklus, dažnai su pamėgimu skaitydavau vietos žinias laikraštyje, kur aprašydavo galimas nelaimes, kurios gali ištikti žmones, kaip tai vagystės, žmogžudystės, savižudystės ir nelaimingi atsitikimai gatvėje. Tačiau tarp šių nelaimių, man atrodė, kad tik viena gali ištikti mane, tai atvejas, ką laikraščiai vadino apgailėtina padėtimi, tai atvejas, kada asmuo yra nelaimingas be jokių ypatingų nelaimių, bet jau vien tuo, kad jis egzistuoja. Aš sakau buvau jaunas tada ir nežinojau, ką reiškia išlaikyti didelę šeimą. Bet dabar, mano nustebimui, aš mačiau, kad laipsniškai esu degraduotas į tikrai tokią padėtį, kurią mes vadiname apgailėtina. Aš, pavyzdžiui, skaitydavau: "Jie gyveno biauriam skurde". Taip, šiandien aš gyvenu biauriam skurde. Arba: "Jie gyvena namuose, kurie yra namai tik iš vardo". Taip, aš gyvenau Tormarancio su savo žmona ir šešiais vaikais kambaryje, kuriame nieko nebuvo, išskyrus daug matrasų, išmėtytų ant grindų, ir kai lydavo, vanduo bėgdavo ant mūsų lygiai taip, kaip ant suolų Via Ripetta gatvėje. Arba vėl: "Apgailėtina moteris, patyrusi, kad ji yra nėščia, padarė kriminalinį sprendimą — atsikratyti savo aistros vaisiaus". Taip mes padarėme tokį sprendimą taip pat, mano žmona ir aš, bendru sutarimu, kai mes patyrėme, jog ji yra septintą kartą nėščia. Mes nutarėme, kad greitai, kaip tik oras pasidarys šiltesnis, paliksime vaiką bažnyčioje, pasitikėdami dosnumu to, kuris pirmas jį ras.

Gerų įstaigų ir kelių malonių ponių dėka, mano žmona pateko į ligoninę laukti kūdikio, ir tada, kai ji geriau jautėsi, grįžo su vaiku į Tormarancio. Ji vos tik įėjusi į kambarį, ištarė:

— Tu žinai, ligoninė yra ligoninė, bet aš mieliau būčiau palikusi ten, negu grįžus čia.

Po tų žodžių kūdikis, lyg supratęs, pradėjo taip šaukti, kad jūs negalite patikėti. Jis buvo puikus, tvirtas berniukas ir turėjo stiprų balsą, taip, kad naktį, kada pabusdavo ir pradėdavo rėkti, apsaugodavo kiekvieną nuo miego.

Kai atėjo gegužis ir oras pasidarė taip šiltas, kad galima buvo išeiti pro duris be apsiausto, mes pasiryžome iš Tormarancio važiuoti į Romą. Mano žmona laikė kūdikį priglaudus prie krūtinės ir jis buvo suvyniotas į tokią daugybę skudurų, kad jį buvo galima saugiai palikti sniego lauke. Kai mes patekome į miestą, ji galbūt todėl, kad paslėptų faktą, jog jai nepatiko tai, ko čia buvo atvykus daryti, pradėjo kalbėti be sustojimo ir atrodė išsisėmusi ir neatgaunanti žado. Jos plaukai buvo išsidraikę ir akys atrodė iššoks iš kaktos. Vienu momentu ji pradėjo kalbėti apie įvairias bažnyčias, kurių vienoj mes galime kūdikį palikti, išaiškino man, kad privalo būti tokia bažnyčia, į kurią vaikšto turtingi žmonės, nes jei kūdikį paims tokie pat vargšai, kaip mes, geriau jį galime laikyti mes patys. Sekančią minutę ji kalbėjo man, kad reikia palikti bažnyčioj, kuri turi Marijos vardą, kadangi Dievo Motina pati turėjo sūnų, labiau ją supras ir suteiks to, ko pageidauja. Aš galvojau, kad tas jos kalbėjimas yra labai nuobodus ir statąs mane į agituojamojo vietą, kadangi jaučiausi pažemintas; taip pat ir man nepatiko tai, ką dariau. Bet sakiau pats sau, kad privalau neprarasti galvos ir laikytis šaltai. Aš padariau ke'etą pasipriešinimų, kad galėčiau pertraukti jos žodžių potvynį:

— Aš turiu idėją. Mes galime jį palikti Šv. Petro katedroj.

Momentą ji svarstė ir paskui atsakė:

— Ne. Tokia didelė vieta. Ten gali niekas jo nepamatyti. Aš mieliau norėčiau pamėginti mažoj bažnyčioj Via Condotti, kur yra tos žavingos krautuvės. Daug turtingų žmonių susirenka tenai. Tai yra bent vieta.

Mes įsėdome į autobusą ir tarp kitų žmonių ji sėdėjo tylėdama. Karts nuo karto ji antklode stipriau susupdavo kūdikį arba atsargiai pradengdavo jo veidą ir žiūrėdavo į jį. Kūdikis miegojo ir jo ružavai baltas veidas buvo giliai įvyniotas. Kaip ir mes, jis buvo blogai aprengtas ir tik vieną puikų daiktą jis turėjo, tai mažas mėlynas vilnones pirštines. Rankas jis buvo plačiai iškėlęs, lyg jas rodydamas. Mes išlipom prie Largo Goldoni, ir mano žmona vėl tuoj pradėjo plepėti. Ji sustojo priešais papuošalų vitriną ir, rodydama į papuošalus, išdėstytus ant raudonu aksomu apdengtų lentynų, sakė man:

— Žiūrėkite, kokie jie puikūs. Žmonės paprastai ateina į šią gatvę nusipirkti papuošalų ir kitų puikių daiktų. Vargšai žmonės čia nesilanko. Ir taip jie, eidami iš vienos krautuvės į kitą, užsuka į bažnyčią minutę pasimelsti. Ir tada, pakol jie dar yra sveikai galvojantys, jie pamatys kūdikį ir jį paims.

Kai ji tai sakė stovėdama prie papuošalų krautuvės, spaudė kūdikį prie savo krūtinės, plačiai atdaromis akimis ir kalbėjo tartum sau, aš jai neprieštaravau. Mes įėjome į bažnyčią.

Bažnytėlė buvo maža, dažyta ir atrodė kaip geltonas marmoras. Viduj buvo keletas mažų koplyčių ir aukštas altorius. Mano žmona sakė, kad ji įsivaizdavo kitaip ir dabar bažnytėlė jai nebepatinka iš viso. Tačiau ji panėrė savo pirštus į šventą vandenį ir persižegnojo. Tada ji su vaiku rankose pradėjo lėtai eiti apie bažnyčią, su nepasitenkinimu apžiūrinėdama.

Vytautas Kasiulis Motina

Šalta, skaidri šviesa sklido žemyn pro bokšto langus. Mano žmona ėjo nuo vienos koplyčios ligi kitos. Apžiūrinėjo viską — suolus, altorius, paveikslus — ieškojo patogios vietos palikti kūdikį, ir aš ją sekiau atsilikęs, vieną akį užmesdamas durų link. Pro jas staiga įėjo aukšta jauna ponia su raudonais, kaip auksas plaukais. Ji atsiklaupė, jos siaurai kirpta suknelė apsitempė, ir pasimeldus vos vieną minutę, persižegnojo ir išėjo visai nepažvelgusi į mus. Mano žmona, kuri ją stebėjo, pasakė:

— Ne, negerai. Tie žmonės, kurie čia ateina, yra skubą, kaip ši jauna ponia. Jie vėl greit bėga į krautuves. Einam, — ir mes po šių žodžių išėjome iš bažnyčios.

Mes vėl ėjome kiek kelio atgal Corso link, skubėdami visą laiką: mano žmona prieky, o aš iš paskos. Kažkur netoli Piazza Venezzia mes įėjom į kitą bažnyčią. Ši buvo daug didesnė kaip pirmoji. Ji buvo beveik tamsi ir joj buvo pilna kabančių paauksuotų ornamentų ir stik'o indėlių, pridėtų sidabrinių širdžių, kurie blizgėjo silpnoj šviesoj. Ten buvo nemaža žmonių ir paprastai nusprendžiau, kad jie yra geroj padėty, nes moterys dėvėjo skrybėles, o vyrai buvo gerai apsirengę. Kunigas sąkyslioj mojavo rankomis — sakė pamokslą. Visi stovėjo ir žiūrėjo į jį, ir tai man patiko, nes niekas mūsų nepastebėjo. Aš sušnibždėjau žmonai:

— Galime jį palikti čia, — ir ji linktelėjo. Mes įėjome į šoninę koplyčią, kur buvo tamsu. Ten nebuvo nieko ir buvo sunku matyti. Mano žmona uždengė vaiko veidą antklodėlės kampu, kuria jis buvo suvyniotas, ir padėjo ant kėdės. Tada atsiklaupė ir meldėsi ilgoką laiką, veidą uždengusi rankom, gi aš, nežinodamas ką veikti, žiūrėjau į šimtus įvairaus dydžio sidabrinių širdžių, kurios dengė koplyčios sienas. Pagaliau ji atsistojo nuliūdusiu veidu, persižegnojo ir labai lėtai pradėjo judėti iš koplyčios, tolokai pasilikusi nuo manęs. Pamokslininkas tuo metu šaukė:

— Ir Jėzus tuo metu tarė: Petrai, kur tu eini?

Tai mane paveikė, nes atrodė, kad jis klausė manęs. Bet tada, kai mano žmona buvo pasirengusi prie durų pakelti uždangą, balsas užpakaly mūsų privertė krūptelėti:

— Sinjora, jūs palikote paketą ten ant kėdės.

Tai buvo moteris, apsirengusi juodais drabužiais, viena iš tų sutvėrimų, kurios praleidžia savo dienas tarp bažnyčios ir zakristijos.

— O taip, — pasakė mano žmona, — ačiū. Aš pamiršau, — ir taip mes vėl pasiėmėme ryšulį ir išėjome iš bažnyčios daugiau mirę kaip gyvi.

Lauke mano žmona pasakė:

— Niekas nenori šio mano vargšo vaikelio, — lyg asmuo, kuris galvojo padaryti gerą biznį ir nerado nė vieno, kuris pirktų jo daiktus. Tuo laiku žmona pradėjo skubėti vėl be atodūsio, taip, kad jos kojos vos lietė grindinį. Mes išėjome prie Piaza Santi Apostoli. Bažnyčia buvo atvira, ir kai mes įėjome į vidų, mano žmona matydama, kad bažnyčia didelė ir erdvi, sušnibždėjo:

— Tai yra, ko aš norėjau, — ir apsisprendžiančiu judesiu nuėjo vienos koplyčios link, padėjo kūdikį ant suolo, be persižegnojimo pasimeldė, pabučiavo vaiko kaktą ir nuskubėjo atgal, lyg atrodo grindys būtų degę po jos kojomis. Bet vos tik ji nuėjo keletą žingsnių, kaip visa bažnyčia prisipildė desperatiško šauksmo: buvo maitinimo laikas ir vaikas punktualiai tą minutę pradėjo verkti, kadangi buvo alkanas. Galbūt nuo vaiko šauksmo mano žmona pametė galvą, nes ji iš karto bėgo durų link, paskui apsigrįžo, vis bėgdama, ir be atsikvošėjimo, kur ji yra, atsisėdo ant suolo, paėmė į rankas kūdikį ir atsisagstė bliuzelę. Bet vos tik ji tai padarė, kūdikis lyg vilkas, griebė godžiai, apkabindamas su abiem rankom ir nustojo rėkti, kaip staiga grubus balsas pradėjo šaukti:

— Jūs negalite tai daryti Dievo namuose. Eik lauk į gatvę. — Tai buvo zakristijonas, mažas senas žmogelis, su pluoštu baltos barzdos po smakru ir balsu didesniu už jį patį. Mano žmona pasikėlė, uždengė krūtinę ir kūdikio galvą ir pasakė:

— Bet Dievo Motina, jūs matėte paveiksle, visada laiko savo kūdikį rankose.

— Tu nori lygintis su Dievo Motina, — atkirto jis, — tu akiplėšiška moteris.

Taip, mes palikome bažnyčią ir nuėję atsisėdome Piazza Venezzia sode. Ten mano žmona vėl padavė krūtį vaikui iki jis patenkintas užmigo.

Artėjo vakaras. Bažnyčios buvo uždarinėjamos ir mes buvome pavargę ir nusivylę be jokių sumanymų, kaip visa geriausia padaryti. Mintis viso to, ką aš pergyvenau, norėdamas padaryti tai, ko nenorėjau, mane varė į desperaciją, ir aš pasakiau žmonai:

— Klausyk, jau darosi vėlu, ir mes turime apsispręsti.

— Bet juk jis yra tavo kraujo. Ar tu nori jį palikti kur kokiam užkampy, kaip žmonės palieka kokius žarnokus katėms? — tarė žmona su jaučiamu kartėliu.

— Ne, ne taip, — atsakiau, — bet yra dalykų, kuriuos turi daryti tuojau be galvojimo, arba visai nedaryti.

— Tiesa yra ta, — atkirto žmona, — tu išsigandai, kad aš nepakeisčiau nuomonės ir nepaimčiau jo atgal į namus. Jūs vyrai esat visi bailiai.

Aš supratau, kad tuo momentu neturiu jai prieštarauti ir todėl atsakiau švelnindamas:

— Nesirūpink, aš žinau, ką tu jauti, bet turi atminti, kas atsitiks su juo, argi bus geriau augti Tormarancio, viename kambary be tualeto ir virtuvės, su blakėmis žiemą ir musėmis vasarą, — ir į tai ji man neturėjo ko atsakyti.

Nežinodami kur, mes pradėjome eiti Via Nazionale tiesiai Nerono vartų link. Už jų pastebėjau mažą, siaurą gatvelę, visai atskirtą pakalnės nuo gatvės, kurioj mes buvom. Prie vieno namo durų stovėjo pilka automašina. Pagautas minties, nuskubėjau prie mašinos, patraukiau rankeną ir durys atsidarė. Tada aš pasakiau žmonai:

— Čia yra proga. Padėk jį į užpakalinę sėdynę.

Ji darė tai, ką aš pasakiau: padėjo kūdikį ant sėdynės ir aš uždariau duris. Visa tai darėm skubiai, nepratardami nė žodžio. Tada paėmiau žmoną už parankės ir mes nuskubėjom Piazza del Quirinale link.

Skveras buvo tuščias ir beveik tamsus. Tik keletas lempų švietė po didelių pastatų kojomis ir visos Romos šviesos mirgėjo žemai už pylimo. Mano žmona nuėjo prie fontano apačioj obelisko, atsisėdo ant suolo ir tuoj pat pradėjo verkti, pati viena, pasilenkdama ir atgręždama man nugarą.

— Kas tau dabar? — paklausiau, ir ji atsakė:

— Dabar, kada palikau jį, aš pasigendu jo. Man atrodo, kad čia ko tai trūksta. Jis būdavo prie mano krūtinės.

Tada aš pasakiau:

— Taip, žinoma. Bet jau visa baigta.

Ji traukė pečius ir verkė. Staiga jos ašaros nudžiūvo, kaip lietus nudžiūna ant kelio vėjui papūtus. Ji pašoko staiga, lyg įniršusi, ir rodydama į vieną pastatų sakė:

— Aš dabar einu ten, pasakysiu, kad noriu matyti karalių ir papasakosiu jam viską.

— Stok, — šaukiau, griebdamas ją už rankos, — tu esi kvaila. Ar nežinai, kad daugiau karaliaus ten nėra.

— Tai man nieko nereiškia, — sakė ji, — aš nueisiu kalbėti tam, kas dabar gyvena toj vietoj, kas nors ten turi būti.

Ji pradėjo skubėti pilies didžiųjų durų link ir Dievas žino, kokią sceną ji desperacijoj galėjo ten padaryti, todėl aš jai šūktelėjau:

— Žiūrėk, aš pagalvojau, einam atgal prie automobilio ir pasiimam kūdikį. Aš manau, auginkimė jį mes patys. Pagaliau vienu daugiau ar mažiau.

Šis pasiūlymas pakeitė norą kalbėtis su karaliumi.

— Bet, ar jis bus dar ten? — paklausė žmona, greitai pasukdama į mažą gatvelę, kurioj stovėjo pilkas automobilis.

— Žinoma, — atsakiau, — dar nepraėjo nė penkios minutės.

Faktas, automobilis tebestovėjo ten. Bet tuo momentu, kai mano žmona atidarė duris, mažas, vidutinio amžiaus žmogelis, autoritetas pats sau, atskubėjo nuo durų šaukdamas:

— Stok! stok' Ką tu darai su mano automobiliu?

— Aš noriu to, kas man priklauso, — atkirto mano žmona neatsigrįždama ir pasilenkdama paimti vaiką nuo sėdynės. Bet vyras nenusileido:

— Ką tu turi tenai? — jis reikalavo, — tai yra mano mašina. Tu supranti? Tai yra mano.

Jums reikėjo pamatyti mano žmoną. Ji susikaupė ir žengė į priekį:

— Kas paėmė ką nors iš jūsų? — rėkė ji. — Tu neturi rūpintis, niekas nieko neima iš tavęs. O dėl tavo automobilio, taį aš spiaunu ant jo. Žiūrėk, — ir ji tikrai spiovė ant durų.

— Bet paketas? — klausė suglumintas žmogus.

— Tai nėra paketas. — ji atkirto, — tai mano vaikas. Pažiūrėk, jei nori.

Ji atidengė vaiko veidelį, parodė žmogui ir pasakė:

— Tu ir tavo žmona niekada neturės tokio puikaus berniuko, kaip šis, niekada, net jeigu tu iš naujo gimtum. Ir nebandyk paliesti mane ranka — aš pašauksiu policiją ir pasakysiu, kad tu bandei pavogti mano vaiką.

Žinoma, ji grasė ir barėsi taip piktai, kad vargšas vyras, stovėjo raudonu veidu ir pravira burna, beveik priepuolio ištiktas. Pagaliau ji nučjo šalin ramiai ir gatvės kampe susitiko mane.

Vertė Al. Baronas

KRONIKA

● Laurence Harvey (Skinkis), plačiai žinomas filmų aktorius, kuriam dalyvaujant pastatytas filmas "Room at the Top" Holywoode laimėjo tris oskarus, o Cannes filmų festivalyje — pirmą premiją, nesenai dalyvavo televizijos programoje "What's My Line", duodamoje iš New Yorko. Užklaustas pasisakė, kad yra gimęs Lietuvoje. Gimė Joniškyje, 1934 m. dar buvo Lietuvoj, po to išvyko į Afriką ir tik 1946 persikėlė į Angliją, kur pagarsėjo filmų pasaulyje.

● Aleksas Matonis, vienas iš Tet skautijos vadų, po St. Kairio nūnai einąs brolijos vyr. skautininko pareigas, leidžia reguliariai išeinantį organizacinį biuletenį — "Krivulę", įvairius brandžiai paruoštus bendraraščius ir veiklos instrukcijas. Pastaruoju laiku, savo vadijos pritariamas, padarė organizacinių patikslinimų ir asmeninių vadų pakeitimų. Jo asmenyje skautija turi budrų, darbštų ir kompetetingą vadą.

● Vida Vladičkaitė, tremtyje buvusi Uchtės stovykloje, dabar Australijoje gilina studijas humanitariniame fakultete, tuošdamasi mokytojos pareigoms gimnazijoje.

● Nita Grinevičiūtė pasirašė 2 metams sutartį dirbti kaip dantų gydytoja Brunswicke, Australijoje.

Duoną ir įvairias skoningas bulkutes kepa

BRUNO'S KEPYKLA
3339-41 S. Lituanica Avenue
Pristatome į visas krautuves ir restoranus, taip pat išsiunčiame į visus artimuosius miestus
Tel. CLiffside 4-6376

BENDRAS APDRAUDIMAS
Automobilių, ligoninėje buvimas, gaisro, gyvybės, bendras atsakomybės (Liability) ir kt.
E. A. KLINE
175 West Jackson Blvd., CHICAGO 4, ILL.
WEbster 9-4380
Namų tel. LInden 4-6104

ANGLŲ KALBOS PAMOKOS
K. GINEITIS
3255 S. Union Ave., Chicago 16
Tel. Victory 2-0105
Vertimai — Pilietybė — Laiškai
1 dol. 25 ct. val. — privačios.

GERA ŽINIA ŽMONĖMS KURIE SIUNČIA PINIGUS ARBA SIUNTINIUS Į LIETUVĄ
10 RUBLIŲ (NE 4) už vieną dolerį
Dabar mes jau išmokėsim Siunčiant pinigus per mūsų banką į
LIETUVĄ
Pristatymas garantuotas ir gausite kvitą su jūsų giminių parašu. Daug kas anksčiau siusdave siuntinius dabar siunčia pinigus. Dėl pilnesniu informaciju rašykite arba skambinkite
AMALGAMATED BANK
111 S. Dearborn Street
Telephone FRanklin 2-4100
Member Federal Deposit Insurance Corporation
Chicago 90, Ill.

DĖMESIO VISIEMS
Garsaus daktaro receptas iš Europos, sudėtis: šešių dalių vaistai, pusės pantės, išgydo pleiskanas ir niežėjimą galvos 100%. Nr. 1. Toli gyvenantiems pasiunčiame paštu, apdėtu mokesčiu.
Prityręs farmacistas išpildo daktarų receptus. Vaistus siunčiant giminėms duodama didelė nuolaida. Galite gauti naujausių vaistų — vitaminų ir būtiniausių reikmenų.
VAISTINĖ, "DRUGS", 2458 W. 69 ST.
Chicago 29, Ill. Tel. GR 6-9267

INVENTORINIS IŠPARDAVIMAS
JAU DABAR PATS LAIKAS SIŲSTI DOVANAS VĖLYKŲ ŠVENTĖMS!
Stein Textile bendrovė yra pirmoji, kuri parūpino vilnonių, šilko, nylons, taffeta, aksomo ir kitų medžiagų siuntimui artimiesiems į Lietuvą ir tolimąjį Sibirą — už žemas kainas! Gavome specialių medžiagų paltams kaip vyrų, taip ir moterų: Veliūro, činičilos ir "needlepoint", kuriuos dar galima suspėti pasiųsti artimiesiems Lietuvon.
Geriausios ANGLIŠKOS ir "Worstead" MEDŽIAGOS KOSTIUMAMS, PALTAMS, kurių kainos paprastai yra $9.80, dabar už jardą tik $4.50
60 colių vilnonės medžiagos ir "flannel" vyriškiems ir moteriškiems kostiumams tiktai $1.89
48 colių užuolaidoms bei uždangoms medžiagos vertės iki $2.98, tiktai $1.19
Pirkę medžiagos daugiau už $20.00, gaus nemokamai medžiagos vienai suknelei. Ypatingai didelis pasirinkimas vilnonių ir šilkinių medžiagų suknelėms.
Čia jūs rasite didelį pasirinkimą inpilams medžiagų; nuotakoms "lace" satino, taffeta, "brocades", aksomo. Shantung šilko ir kt. Yra liekanų medžiagų pamušalams už ypatingai žemas kainas.
STEIN TEXTILE CO.
1306 SOUTH UNION AVENUE
1 blokas į rytus nuo Halsted St. 1½ bloko į pietus nuo Roosevelt Rd. Atdara 6 dienas savaitėje iki 5:30 val. vak. UŽDARYTA PIRMADIENIAIS.
Tel. MOnroe 6-8152. FREE PARKING — kitoje pusėje gatvės

ŽALGIRYS AR DURBĖ?

JONAS AISTIS, Washington, D. C.

Girdžiu besiruošiant paminėti Žalgirio kautynių sukaktį. Sumanymas, aišku, gražus. Tik kažin, dabar tesuskatus, ar beverta minėti, nes tasai minėjimas bus pusėtinai kuklus ir labai toli nuo brolių žemaičių "joukun darbs" nebus nušokęs. Panašioms sukaktuvėms ne mėnesiais, metais ruošiamasi.

Antra vertus, senesnės datos vargu ar tikslu pusšimčiais, o ne šimtmečiais minėti. O trečia vertus, yra šiokio tokio pagrindo manyti, kad Žalgirio minėjimas bus paties Nikitos lenkams pakištas, nes prieš penketą metų lenkai ragino mokslą paminėti tūkstanmetį nuo Lenkijos krikšto, o štai vilniškės "Pergalės" lapuose jau skaitome: "1960 m. liepos 15 d. sukanka 550 metų, kai Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės, Lenkijos ir Rusijos karriuomenės nugalėjo Teutonų ordino ritierius prie Žalgirio. 1960 m. taip pat švenčiamos tūkstantosios metinės nuo lenkų valstybės susikūrimo. Šioms datoms pažymėti lenkų kinematografistai pagal H. Senkevičiaus romaną "Kryžiuočiai" stato meninį filmą." Reikia manyti, kad rusams tose kautynėse ir filme teks liūto garbės kąsnis.

Mano galva, mums, lietuviams, Žalgirio minėjimą reikėtų atidėti 2010 Viešpaties metams, kai bus kiek apvalesnis metų skaičius, o į tą tarpą parašyti bent dešimtį gerai dokumentuotų monografijų apie tų kautynių lietuviškas arba žemaitiškas priežastis ir Vytauto pretenzijas į "savo tėvų palikimą", siekiantį dešinįjį Vyslos krantą.

700 m. nuo Durbės kautynių

Be to, yra auksinė proga lenkams ir rusams pora dienų užbegti už akių ir šių metų liepos mėnesio tryliktą dieną parapinėse ir joms panašiose salese paminėti Durbės kautynių 700 metų sukaktį. Juoba tos kautynės šiandien minėtinos, nes prie jų nei rusai, nei lenkai pretenzijų reikšt negali. Durbės kautynės svarba ir nauda visais atžvilgiais tolygios žalgiriškėms, tik neturėjome nieko, kas būtų jas, kaip žalgiriškes, išpopuliarinęs.

Tos kautynės giminės ir tautos likimui galėjo būti svarbios ir lemiamos, bet, deja, neišnaudotos. Sunku pasakyti, kaip stiprus bus buvęs to meto Lietuvos valstybingumas ir kaip stipriai laikėsi karalius Mindaugas, bet jei jis būtų turėjęs kiek akylumo bei sumanumo, ir po Durbės įvykių nebūtų sėdėjęs soste sukdamas nykštį apie nykštį, tai gal nuo jo Lietuva būtų buvęs kraštas tarp Vyslos ir Dauguvos... Tai viena, geroji medalio pusė. O antra, blogoji medalio pusė yra ta, kad Jurbarkas galėjo, nepasisekus Durbės kautynėms, tapti antroji Klaipėda, kuri, kaip žinome, vokiečių žinioje išsilaikė beveik šešis šimtus metų... Tai yra, arba abie jų ordinų išstūmimas ir aisčių giminių apjungimas (ta idėja buvo to meto giminėse gyva ir reali) arba visų Žemaičių netekimas...

1253 m. Livonijos broliai pastatė Klaipėdą, o 1259 m. ir Jurbarką. Žemaičiai, pamatę, kad jiems kilpa ant kaklo neriama, apsupo Jurbarką ir norėjo jame įsitvirtinusius brolius ir įgulą badu numarinti...

Dusburgas atskleidžia ordino planus

Bet tekalbie apie visa tai už mane Petrus de Dusburg, kuris visu atvirumu atskleidžia ordino planus, ir štai ką jis sako:

"Tuo metu Livonijos žemėje buvo magistras Burghardas de Hornhusen, kuris buvo paimtas iš Prūsijos ir atiduotas Livonijos broliams magistru. Šis, turėdamas pilną nusimanymą apie abu kraštu ir būdamas malonios bei patrauklios išvaizdos, patvarkė taip, kad Livonijos ir Prūsos lygiu triūsu ir lygiomis išlaidomis Karšuvos žemėje 1259 Viešpaties metais Šv. Jurgio kalne (ergo, dabartiniame Jurbarke) buvo pastatyta pilis, kurios tada verkiant reikėjo krikščionių tikėjimo praplėtimui.

"1260 Viešpaties metais Livonijos ir Prūsos broliai su didelėmis karo jėgomis susitiko norėdami maistu aprūpinti Šv. Jurgio pilies brolius, ir kai jie artinosi prie minimos pilies, atėjo pasiuntinys ir pranešė, kad keturi tūkstančiai lietuvių vieną Kuršo žemės dalį plėšdami, degindami ir liedami daugelio krikščionių kraują siaubia, o moteris, vaikus su kitu milžinišku grobiu į nelaisvę veda. Tai nugirdęs, kai broliai ir visa kariuomenė ruošėsi kovon, norėdami išvaduoti iš priešo nagų Kristaus krauju atpirktąsias sielas, tūlas Pamedės (vakariausioji senprūsių kiltis gyvenusi ant dešiniojo Vyslos kranto) kilmingasis Matė, Pipynės sūnus, kai jojo paklausė maršalka brolis Henrikas, kaip tinkamiau sutiktini priešai, atsakė: Palikime savo žirgus toli nuo mūsų, kad žmonėms nebeliktų vilties juos pasiekti, kitaip jie sugniuš ir pakriks bėgti. Tam patarimui pasipriešino danų karaliaus žmonės iš Revelio (dabartinės estų sostinės Talino) ir daugelis kitų, tvirtindami, kad brolių kariuomenė dėl šarvų sunkumo be žirgų nepajėgs kautynėse patverti.

Po to prisiartino kuršiai nuo lankiai maldaudami, kad, jei Viešpats suteiks krikščionims pergalę, jų moterys ir vaikai tada laisvai (be išpirkimo) būtų jiems grąžinti. Jų maldavimus broliai buvo linkę patenkinti, bet Prūsos ir Livonijos žmonės tam pasipriešino, sakydami, kad su belaisviais pasielgs pagal iki šiol taikomą paprotį. Dėl šio reikalo kuršiai taip pasipiktino tikėjimu ir tikinčiaisiais, kad, kai broliai pradėjo pulti lietuvius, šie, tartum atkritėliai, iš užpakalio puolė krikščionis, ir lietuviams puolant iš priekio, o kuršiams i užpakalio, beveik visi abiejų (Prūsos ir Livonijos vietiniai) žmonės, palikę brolius ir jiems atsidavusiuosius, pasileido bėgti. Tačiau kaikurie Prūsos kilmingieji pasiliko broliams ištikimi, kurių vienas iš Kvėdenuvos sembas (Semba senprūsių kiltis, gyvenusi tarp Aistmarių ir Kuršių marių, kur dabar yra Karaliaučiaus miestas) Sklodis, Nalubio tėvas, sušaukęs savo tautiečius ir bičiulius, tarė: Prisiminkite šiandien švelnumą drabužių, kuriais jus dažnai broliai apdengdavo, ir prisimindami tų drabužių švelniąsias spalvas leiskite šiandien savo drabužius žaizdų kraujų nuspalvinti, ir už midaus saldumą, kurį dažnai iš brolių rankų gėrėte, gerkite šiandien mirties kartybę, išpažindami amžinosios Trejybės tikėjimą.

Tai tarus, narsiai puolė mūšin ir lyg antrieji Makabėjai kovojo. Įvyko didelės kautynės, kur daug krito iš abiejų pusių. Tačiau po ilgos kovos, broliai Viešpaties valia prarado pergalę, nes visa kariuomenės narsa, žmonėms pasitraukus iš kovos lauko, buvo kritusi. Toje kovoje krito palaimintosios Margaritos dieną (liepos mėn. 13 d.) Kuršių žemės lauke prie upelės Durbės brolis Burghardas Livonijos magistras ir brolis Henrikas Botel Prūsos maršalka, o su jais šimtas penkiasdešimt brolių, gi žmonių tokia daugybė, kad jų tikro skaičiaus nė negirdėjau. Po mūšio priešas persekiojo bėgmėn pasileidusius žmones, jog girdėjau daugelį atsitikimų, kai trys ar keturi priešai šimtą krikščionių nužudydavo. Štai kokiu būdu buvo sustiprinti mūsų priešai grobio gausumu, žirgais ir ginklais, kuriuos iš tiekos tūkstančių kritusiųjų išplėšė ir dabar didžiuojasi savo narsumu."

Įdomus dalykas, kad šiose kautynėse dalyvavęs nemažas skaičius Prūsos ir Livonijos naujakrikštų, kurie pasitraukė iš kovos lauko. Motyvai nežinomi, bet jie gali būti tiktai du: arba jie pritarė kuršiams, arba iš viso jautė eina brolžudiškon kovon, kas yra viena ir tas pats.

Vytauto Didžiojo kontrasignuotos rytų monetos. Iliustracija iš J. Kario knygos apie lietuvių senovės pinigus.

Giminių sentimentas buvęs gana stiprus: senprūsiai pabėgėliai traukdavo į Sūduvą (Gardiną, kurį kronikininkas vadina Garte) ir lietuviai kovodavo šale sukilusių prūsų.

Montės sukilimas, Durbės tąsa

Dar daugiau, antrasis, didysis senprūsių sukilimas buvo Durbės kautynių pasėka. Taip 1261 m. sausio 22 d. įvykęs mūšis ties Pokarviais, kuriam vadovavo Herkus Montė, yra logiška Durbės tąsa. Tą pat galima pasakyti apie to paties Herkaus Montės vadovautą mūšį Lubavos žemėje, kurį tas pats kronikininkas gretina su Durbe: "Galop, leidžiant Viešpačiui, kurio sprendimai nesuprantami, magistrą ir maršalką, keturiasdešimt brolių ir visą krikščionių kariuomenę paklojo, ir Dievo tautą buvo proslėgusi tokia nelaimė, kurią manė esant didesnė negu po Kuršo kautynių, nors čia nebuvo iššudyti visi, kaip tenai, bet beveik visi rinktiniai ir patys pranašiausi vyrai, kurių išmintimi ir pastangomis Prūsų žemė ir nukariavimas buvo vedamas."

Gaila, kad pačiu kritišku momentu Lietuvoje prasidėjo vidaus nesantaikos, ir kad padėtis liko neišnaudota. Bet Durbės mūšiui tai aureolės nenuima. Štai dėl ko aš būčiau linkęs manyti, kad mūsų kukliomis pajėgomis geriau būtų pasirinkti Durbę, ne Žalgirį.

Mano galva Žalgirys Lietuvoje norima padaryti propagandos arkliuku ir suprofanuoti. Lietuvos komunistų partijos dvyliktame suvažiavime Antanas Sniečkus nepalieka tuo klausimu jokių iliuzijų: "Ir šiandieną, tarybinės santvarkos sąlygomis, teisingas šio mūsų praeities įžymaus puslapio nušvietimas bei įvertinimas padės toliau stiprinti mūsų brolišką tautų draugystę, stiprinti kovą prieš agresyvius Vakarų imperialistų siekius."

Man imperializmas yra vieno galo, nežiūrint iš kur jis beeitų: ar iš "agresyvių Vakarų" ar iš "taikiųjų Rytų."

Durbės kautynės kaip tiktai ir buvo nukreiptos prieš imperializmą, ne prieš ką kitą.

GRADINSKAS
J. G. TELEVISION CO.
2512 W. 47th St., FR 6-1998
TV. RADIJAI, HI-FI, VĖSINTUVAI
Pardavimas-taisymas. Sek. uždaryta

ADOMAS VAITKEVIČIUS
Anglių ir Alyvos Patarnavimas
Telef. REpublic 7-5803
Visų rūšių apšildymo sistemos įvedimas, perdirbimas ir pataisymas
Greitas, sąžiningas ir pigus patarnavimas
ATLAS FUEL CO.
ATSTOVAS
4919 So. Paulina Street
Tel. PRospect 6-7960

KULTŪRINĖ KRONIKA

● **Latvių poezijos rinkinys vokiečių kalba** išeis remiamas jų Nacionalinio Fondo. Rinkinys išeis sekančiomis savaitėmis. Fondo lėšomis leidžiami latvių biuleteniai vokiečių, švedų, ispanų ir kitomis kalbomis. Biuletenis ispanų kalba išeina Argentinoje. (E.)

● **Naujas leidinėlis.** Immaculata Press Putname, Conn., išspausdino "Noveną į šv. kryžių". Knygelė turi 16 pusl., joje telpa novenos maldos ir puslapis maldelių su atlaidais į šv. kryžių.

● **Kazys Kemežys,** klaipėdiškis (gimęs 1937 m.), Sydnėjaus Universitete, Australijoje, baigė Gamtos Matematikos Fakultetą, specializuodamasis geologijoje. Ruošiasi doktoratui New England Universitete.

● **Romas Katauskas** Sydnėjaus Universitete, Australijoje, baigė civilinę inžineriją bakalaureato laipsniu. Dirba kaip inžinierius prie tvenkinio statybos.

● **Dailininkai: Ratas, Šalkauskas ir Šimkūnas** dalyvavo Sydnėjuje, Australijoje, suruoštoje Dabarties Meno Parodoje. N. S. W. Meno Galerija nupirko toje parodoje buvusį išstatytą V. Rato raižinį "Kelionė".

● **Gražina Biveinytė** Australijoje baigė teisių studijas bakalaureato laipsniu. Ji yra gimusi 1938 m. Ukmergėje, pirmą gimnazijos klasę baigė Špakenberge, Vokietijoje. Rengiasi advokatės laipsniui, o po to dar planuoja siekti magistro laipsnio humanitariniuose moksluose.

● **Brunonas Jerašius,** savo kilme uteniškis, Australijoje gavo menų bakalaureato laipsnį. Gimnazijos dalį buvo išėjęs Ravensburge. Dabar turi tarnybą Australijos Prekybos ministerijoje.

● **Lituanistiniai kursai** Fordhamo Universitete veiks ir šiais metais. Svarbiausi jų rėmėjai ir šiemet yra dr. J. Kazickas ir dr. J. K. Valiūnas, Neries bendrovės vadovai.

● **Vaclava Žemelytė,** solistė, pakviesta Albertos provincijoje dainuoti "Šiksnorparnio" ir "Cosi Fan Tuti" operų pastatyme.

● **"Etimologinio lietuvių kalbos žodyno"** redagavimą, mirus prof. E. Fraenkeliui, toliau tvarkys kalbininkas prof. Erichas Hofmann, buvęs Kielio Universiteto rektorius.

NUO UŽSISENĖJUSIŲ BEI SKAUDANČIŲ ŽAIZDŲ IR ATVIRŲ ODOS LIGŲ

Tie, kurie kenčia nuo SENŲ ATVIRŲ IR SKAUDANČIŲ ŽAIZDŲ ir negali ramiai sėdėti arba naktimis miegoti dėl jų užsisenėjusios žaizdos niežėjimo ir skaudėjimo senų atvirų ir skaudžių žaizdų — užtepkite LEGULO OINTMENT. Jos gydymo ypatybės palengvins Jūsų skausmą ir galėsite vėl ramiai miegoti naktimis. Vartokit ją taipgi nuo skaudžių nudegimų. Ji taipgi prašalina niežėjimą ligos vadinamos PSORIASIS. Taipgi prašalina peršėjimą ligos vadinamos ATHLETE'S FOOT, sustabdo džiovinimą odos ir perplyšimą tarppirščių. Yra tinkama vartoti nuo džiūstančios, suskilusios odos, dedirvinių odos išbėrimų ir t.t., taipgi tinkama vartoti vaikučiams, kada pasirodo skaudus išbėrimas nuo vystyklų. Ji yra gera gyduolė nuo išviršinių odos ligų

Legulo Ointment yra parduodama: po 89 centų, $1.50 ir $4.00.

Pirkite vaistinėse Chicagoj ir apylinkėse: Milwaukee, Wisconsin, Gary, Indiana, Detroit, Michigan arba rašykit ar atsiųskite Money Orderį į —

LEGULO, Department D.
5618 W. Eddy St., Chicago 34, Ill.

Vestuvių nuotraukos ir augštos rūšies fotografijos mūsų specialybė
PRECIN PHOTO STUDIO
(Incorporated)
EDVARDAS ULIS, sav.
4068 ARCHER AVENUE
Tel. VIrginia 7-2481

MOVING
2047 W. 67 Pl. WA 5-8063
R. ŠERĖNAS perkrausto baldus ir kitus daiktus. Ir iš toli. Miesto leidimai ir pilna apdrauda.

Artistic Beauty Salon
2711 West 71st St., Chicago 29, Ill.
Tel. HEmlock 6-1098
ATLIEKAMI SEKANTIEJI DARBAI:
Modernus plaukų apkirpimas, stilingi sušukavimai pagal paskučiausias šio meto madas, natūraliai atrodantys pusmetiniai, plaukų dažymas, manikiuras, veido masažas ir t. t.
Darbo valandos: Antr., ketvirt. ir šešt. nuo 9:30 iki 6:30; Treč. ir penkt. nuo 9:30 iki 9 v. v.
Sav. VL. ANDRIJAUSKAS

NAUJŲJŲ MADŲ
Kampinės sofos ir kitokie baldai

F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS, Savininkai
ROOSEVELT FURNITURE CO.
2310 West Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketv. 9-9 val., kitomis dienomis 9-6. Sekm. 11-5.

SKIP'S SELF SERVICE
Liquor Store
5515 SO. DAMEN AVE. ALL PHONES WA 5-8202
MAY — GEG. 5, 6, 7 D. D.

BOTRYS 25 Yr. Old GREEK BRANDY	Fifth	$5.39
GOLD LEAF THREE STAR COGNAC	Fifth	$4.29
POPULAR BRAND OF IMPORTED 8 Yr. Old GERMAN BRANDY	Fifth	$4.98
GRAIN ALCOHOL 190 Proof V.S.P.	Fifth	$4.89
EICCADONNA VERMOUTH Dry or Sweet	Fifth	$1.39
SKAIDRIOJI, Vodka 80 Proof	Fifth	$2.98
POPULAR BRAND OF KUMMEL, ROCK & RYE, ANISETTE, FLAVORED BRANDIES, CREME DE CACAO	Fifth	$2.98
POPULAR BRAND IMPORTED 90.4 Proof CANADIAN WHISKEY	Fifth	$4.19
PILSENER URQUELL BEER Case of 24—12 oz. Bottles, Imported from Czechoslovakia	Case	$7.95
BUDWEISER, MILLERS, PABST, SCHLITZ or HAMMS BEER Case of 35—7 oz. Bottles	Case	$3.29

BUDRIK FURNITURE IR JEWELRY
3241 SOUTH HALSTED STREET
Motinų diena įvyksta gegužės mėn. 8 dieną.

4 DIENŲ IŠPARDAVIMAS
MOTINŲ DIENOS proga — Gegužės 4-5-6 ir 7 d.d.
— o —
Pirkėjas gaus 2 dovanas: Orkidėją ir Gražų Locket su linčiūgėliu su kiekvienu pirkiniu.

SAUGI VIETA TAUPYMUI – MOKAM
Dividendų ant visų sąskaitų 4% Indėliai apdrausti iki $10,000.00
Paskolos ant namų nuo vieno iki dvidešimties metų — lengvais mėnesiniais atmokėjimais.
BRIGHTON SAVINGS AND LOAN ASS'N
4071 Archer Ave. CHARLES ZEKUS, Sect'y LA 3-8248
VALANDOS: Kasdien nuo 9 iki 4:30; Ketvirtadieniais 9 iki 8 v. vak. Trečiadieniais uždaryta.

1909 1960
STANDARD FEDERAL
Chicagos stipriausioji įstaiga
Laiminga ateitis priklauso tiems, kurie taupo SAUGIAI dėl jos. Jau virš 50 metų sekmingai tarnaujame lietuviams
● Kodėl neskolinti iš Standard Federal, kurioje daug sutaupysite.
4% DABAR MOKAME VISIEMS TAUPYTOJAMS
JUSTIN MACKIEWICH, President
JUSTIN MACKIEWICH JR., Manager
TURTAS $75,000,000.00
ATSARGOS FONDAS $6,500,000.00

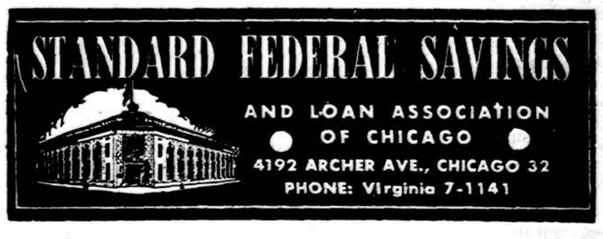

VALANDOS: Kasdien, įskaitant šešt., nuo 9 v. ryto iki 4 v. p. p. Ketvirtad. nuo 9 val. ryto iki 8 val. vak. Treč. visai neatidaroma

Kam buvo reikalingi ateitininkai

50 metų jubilėjų pradedant

STASYS YLA, At-kų Tarybos narys

Ateitininkų istorija, palyginti, nėra ilga. Bet ji sutampa su gyvastingiausiu ir kartu dramatiškiausiu mūsų tautos gyvenimo tarpsniu. Ateitininkų istorijoje atsispinti visos Lietuvos siekimai, ieškojimai, bandymai ir nesėkmės. Norim, ar ne, patinka ar nepatinka, bet turime pripažinti, kad ateitininkai buvo idealiausias Lietuvos siekimų barometras.

Kaip ir visa mūsų tauta, ateitininkai savo siekimuose daug ko nerealizavo. Nerealizavo dėl daugelio priežasčių — išorinių ir išvidinių. Bet tai, ką jie realizavo arba bent į ką nukreipė didžiąsias savo jėgas, buvo lemiamai reikšminga mūsų tautos dvasinėje — kultūrinėje raidoje. Šiandien būtų galima pagrįstai klausti, koks būtų buvęs nepriklausomos Lietuvos veidas ir kokia dvasinė atspara dabar pavergtoje Lietuvoje, jeigu nebūtų buvę šio sąjūdžio.

Trys tautos gundymai

Prisiminkime tris didžiuosius mūsų tautos gundymus, kurie išaugo 19 a. pabaigoj ir 20 a. pradžioj: medžiagos, kraštutinės laisvės ir svetimų politinių jėgų. Tautinis mūsų atgimimas buvo gaute pagautas šių gundymų. Materializmas, pozityvizmas ir politinis revoliucinis apsvaigimas grėsė išvesti iš pusiausvyros jaunos atbundančios tautos brendimą. Tauta buvo neparuošta greitai ir veiksmingai atsispirti šioms bangoms. Priešingai, ji buvo įliedinta į tą Rusijos katilą, kuriame visos 19 a. kraštutinės srovės, atneštos iš Vakarų, virino patį pavojingiausią dvasinės perversijos kokteilį, vienų vardu vadinamą nihilizmu. Į tą katilą pateko pirmoji jauna ir mūsų inteligentija. Pateko ne tik studentai, kurie mokėsi Petrapily, Maskvoj, Charkove, Kieve, Dorpate, bet ir moksleiviai rusiškose Lietuvos mokyklose. Nihilistinė rusų literatūra buvo tas maistas, kuris slaptais kanalais patekdavo į jaunų nesubrendusių žmonių rankas ir nuodijo jų dvasią.

Šiandien gali atrodyt, kad mes sąmoningai norime sudramatinti to meto padėtį. Bet sklaidant anų metų spaudą, jos kronikos faktus ir vėliau paskelbtus atsiminimus, pamatai, kokia vidinė žaizda buvo bebrėstanti pačiame mūsų tautos kūne. Rusų užgniaužtas moksleivių veikimas ugdė slaptus židinius, kurių vieni buvo boheminio palaidumo ir girtuokliavimo ženkle, kiti revoliucinio anarchistinio susibaudimo.

Nenustabu, kad jau "Aušros" laikais išsprogo pirmoji vadinamų Jonvaikių banda, sukėlusi platesnį tautos pasibaisėjimą. J. Šliupas juos pavadino "medegininkais" — materialistais ir "valnamanybės" šalininkais. Jonvaikių sąjūdis buvo grynai anarchistinis. Jie naikino žmonių turtą, siautėjo, žudė nekaltus žmones. Vėliau socialistinis jaunimas naikino pakelės kryžius, badė šventųjų akis seklyčių ir grįčių paveiksluose. Mariampolės moksleiviai, slapta parsinešę iš bažnyčios komuniją, ją išniekino, subadydami peiliais. Šitie dalykai pasikartojo ir kitose vietose. Aanarchizmas išsiveržė plačiu mastu ypač 1905 metų revoliucijos bangoje.

Čia prisimename vieną kitą dalyką įrodymui, kad anaiptol nereikia dirbtinai dramatinti ano meto padėties, nes ji tokia iš tikrųjų buvo.

Visuotinis susirūpinimas

Tuo susirūpino ne tik katalikai. Net pats Šliupas, rašydamas apie Jonvaikius, kėlė mokslinės moralės ugdymo reikalą, nes kitaip mūsų jaunimas pridarysiąs daug žalos. Pozityvistai vėliau ėmėsi organizuoti jaunimo spaudą ir būrelius, kad nukreiptų dėmesį į apšvietą ir kultūrinę pažangą. Aišku, jie visiškai išjungė dorinį ir religinį momentą, priešingai — net toliau ji griovė. Jie elgėsi pagal anų laikų iškreiptą įsitikinimą, kad mokslas turįs pakeisti religiją ir kultūrinė apšvieta padaryti žmogų dorą.

Tuo pačiu metu būta ir kitų bandymų gydyti jaunimą. Vidūnas ėmėsi leisti laikraštį "Jaunimas", keldamas dvasios primatą ir žadindamas savotišką asketizmą. Tai buvo jo savas atsakymas prieš materializmą ir pozityvizmą, laikinai laimėjęs dalies jaunimo dėmesį. Tuo metu jaunimo dėmesį pagavo tolstojinės dorinio atgimimo idėjos. Visa tai iš dalies buvo gera, kaip nauja atsvara perstipriam materializmui. Bet anaiptol tai nebuvo pakankamas vaistas žaizdoms gydyti, nei maistas toliau mūsų jaunimą brandžiai ugdyti.

Tautos jėgų pabirimas

Kitas dalykas mūsų atbundančios tautos jėgų pabirimas. Aišku, kad ligšioliniame valančiniame Lietuvos gyvenime vieninteliai lietuvybės reprezentantai, gynėjai ir ugdytojai buvo kunigai. Jų lietuvybės mastas gal nebuvo platus, nes jie ribojosi lietuviškąja liaudimi ir jos krikščioniškąja kultūra. Lietuvybė buvo neatskiriama nuo katalikybės. Tai žodžiai, kuriuos pabrėžė dr. Pietaris Šliupui ir juos vėliau pakartojo pats Kudirka. Pietario žodžiais, griaunant Lietuvoj katalikybę, griaunama ir lietuvybė. Su "Aušra", šalia kunigų, lietuvybės darbo baruose iškilo dar labai jauna ir negausi pasaulinė mūsų inteligentija. Ji viena nebūtų pajėgusi net "Aušros" pradėti. Tad nenuostabu, kad "Aušroj" suėjo vieni ir kiti. Suėjo ir "Šviesoj", kurią įsteigė kun. knygnešys Siderevičius. Suėjo vieni ir antri pradžioj — penketai pirmųjų metų — ir "Varpe". Bet pasinešimas griauti Lietuvoj katalikybę iš Rusijos ir Lenkijos skolintu būdu, galutinai išskyrė šias dvi tautines jėgas. Tik nedaugelis pasauliečių, kaip Pietaris, laikėsi aukščiau minėto principo, kuris buvo atstovaujamas ir kunigų. Taip tautinis darbas pradėjo eiti dviem paralelėm: viena, be religijos ir net prieš religiją, antroji susieta su religine kultūra.

Vienintelis kultūros vežimo arklys

Nelaimei, pirmoji kryptis susikoncentravo beveik išimtinai į politinės jėgos ugdymo formas. Socialistai, susikūrę pačioj 19 a. pabaigoj, ir pozityvistai, vadinami Lietuvos Demokratai, — 1902 metais, dažnai kalbėjo apie apšvietą ir kultūrinę pažangą, netgi save vadino pirmeiviais, atseit — pažangiaisiais. Praktiškai, isskyrus laikraščių leidimą, beveik nieko daugiau nedarė tai pažangai Lietuvoje ugdyti. Patys nedarydami, Smetonos žodžiais, jie tik kliudė kunigų vykdomą liaudies švietimo darbą (Viltis 1909, Nr. 76). Blogiausia, to paties Smetonos žodžiais, kad šios srovės buvo maskoliškųjų partijų ir lenkiškųjų reikalų sargyboje (cit. M. Biržiška, Liet. Tautos kelias I, 153). Sakysim, į IV Dūmos atstovus šios kariosios partijos geriau pasirinko siūlyti Lietuvos lenką endeką, negu paremti lietuvio kunigo kandidatūrą.

Jakšto žodžiais, mes, kunigai, jau kuris laikas be atvangos vežame Lietuvos kultūros vežimą, ir ką už tai gauname iš pirmeivių, tik čaižymą botagu per pečius. Iš tikrųjų, Lietuvos kultūrininko vežimas turėjo tik vieną arklį — kunigą ir, deja, trūko antrojo — pasauliečio inteligento. Tai buvo labai akivaizdžiai matomas faktas, pradėjęs kelti nerimą blaivesniuose pasauliečiuose. Ir jeigu atsirado "Viltis" Vilniuje, jeigu jai ėmėsi vadovauti iš varpininkų — pozityvistų perėjęs pas katalikus Smetona, Kubilius, Voldemaras, Tūbelis, Šakenis, Žilys, tai tik dėl to, kad jie panoro dirbti pirmon eilėn kultūros ir tikrosios lietuvybės darbą kartu su kunigais ir krikščionybės derinyje. Šitai jie aiškiai pabrėžė savo straipsniuose "Viltyje", atsikirsdami pirmeiviams.

Pasaulinių jėgų integravimas

Tai buvo nauja kryptis — grįžimas į jėgų suderinimą. Bet palyginti su tuo bloku, kuris liko socialistuose ir demokratuose, buvo tik maža, nors ir intelektualiai pajėgi saujelė. Šita saujelė iš dalies buvo laimėta sumanios kan. J. Tumo taktikos. Daugiau laimėti nebuvo galima iš tų, kurie jau buvo suformuoti ir dogmatiškai užsikirtę eiti socialistiniu ir liberaliniu keliu.

Norint atstatyti tautinių jėgų derinį ir pasauliečius įjungti į tautinį kultūros darbą, reikėjo pradėti nuo pačių jauniausių, reikėjo prisiugdyti naujų inteligentų, nesusuktos per anksti galvos politika ir kraštutiniais, anaiptol ne Lietuvai tarnaujančiais, pasinešimais. Taip ir brendo mintis kurti ateitininkų sąjūdį. Brendo truputį vyresnėse viršūnėse ir pačiame jaunime. Jaunimas pats matė, kad tai, ką duoda moksleiviui socializmas ar progresizmas, anaiptol nėra pilna ir sava.

Katalikų jėgos laipsniškai augo kultūros baruose. Buvo trys ryškūs židiniai: Kaunas, Vilnius ir Seinai. Juose pasirodė "Draugija", "Viltis" ir "Vadovas". Pirmieji du 1907, tretysis 1908. Visi trys brandūs — pirmą kartą tikrai akademinė pakopa vakarietiniu kultūros mastu. "Draugija" buvo aukšto lygio žurnalas — tikrai kultūrinei vagai ugdyti. "Viltis" buvo daugiau tautinių reikalų puoselėtojas, o "Vadovas" — religinių. Tai buvo ne tik lokalinis, bet ir dalykų sritimis reikšmingas pasidalinimas. Katalikai išėjo integruoti tris reikšmingas sritis, pasidalinimo principu: religiškumo, tautiškumo ir kultūriškumo.

Įsidėmėkime, kad šių žurnalų pradžia kaip tik yra ir ateitininkų sąjūdžio užuomazgos metas. Patys ateitininkai ėjo per 50 metų šiom trim kryptim. Jie ne tik atsistojo šalia kunigų kultūros vežime, bet daug kur juos visai pakeitė. Bet jie vieno nepakeitė — tai tautinės krikščioniškosios kultūros idealo.

Prof. Pranas Dovydaitis

RAUDONASIS KRYŽIUS PAŠTO ŽENKLUOSE

Atėnuose, Graikijoje, rugsėjo mėnesį įvyko 25-tas Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus kongresas. Tai progai atžymėti ir bendrai Raudonojo Kryžiaus sukakčiai paminėti Graikijos paštas išleido specialią septynių pašto ženklų seriją.

Pašto ženkluose matome: 20 leptų — labai seną platano medį, augantį Kos saloje. Sakoma, kad po tuo medžiu senovėje sėdėjęs garsus graikų gydytojas Hipokratas ir mokinęs žmones medicinos.

50 leptų — senovės graikų medicinos dievo Eskulapo biustą (pats biustas šiuo metu yra Atėnų archeologijos muzėjuje).

70 leptų — Šv. Bazilijaus paveikslą (pagal seną mozaiką, esančią Šv. Luko vienuolyne Boetijoje).

2,50 drachmų — senovės graikų didvyrius Achilą ir Patroklą (pagal piešinį, esantį ant vazos, darytos VI šimtmety prieš Kristų, dabar Berlyno muzėjuje).

3 drachmų — simbolinį piešinį: viršuje — raudonas kryžius, žemiau — žemės kamuolys, apačioje — Raudonojo Kryžiaus seserys teikia pagalbą nukentėjusiems nuo žemės drebėjimo, sužeistiems fronte ir karo pabėgėliams.

4,50 drachmų — Raudonojo Kryžiaus įsteigėjo, Henry Dunanto paveikslą.

6 drachmų — dailininko piešinį "Gailestingasis Samarietis".

Ant. Bernotas.

KRONIKA

● **Rinktinę lietuvių XIX ir XX šimt. poeziją anglų kalba** rengiasi išleisti Voyages Press (35 W. 75th St., New York 23, N. Y.). Tuo rūpinasi Clark Mills, užmegsdamas kontaktus su lietuviais poetais.

● **Vaižganto "Rimus ir Nerimus"** į anglų kalbą išvertė Stepas Zobarskas su Clark Mills. Tas Vaižganto kūrinys angliškai neblogai skambąs. Numatoma rasti būdų prie progos jį spaudoje paskelbti.

● **Sandros Čipkus** tapybos parodą atidaryta Almus Galerijoje, Great Necke, N. Y. Tęsis iki geg. 15 d. Atdara kasdien nuo 2 iki 5 v. p. p., išskyrus pirmadienius.

VERIOVKINAS NECENZŪRUOTAME TEATRE

Prieš 50 metų Vilniuje, lietuvių teatro grupė — Vilniaus Kanklės — rengėsi suvaidinti patrijotinį veikalą "Živilė", kuriame buvo vaizduojama lietuvių kovos su rusais. Nusiųstas veikalas cenzoriui į Petrapilį grįžo paskutinę dieną prieš vaidinimą ir beveik visas veikalas buvo išbraukytas.

Ruošėjai labai nusiminė. Visi žiūri ir nežino, ką daryti: nubraukta pradžia ir pabaiga. Be to, vietos, kur tik paliečiami rusai — visai išbrauktos.

Ką daryti? Visas darbas eina niekais. Gi bilietai išparduoti. Salė ir scena sutvarkyta. Vaidintojai, pasitarę tarp savęs, nusprendė rizikuoti — vaidinti necenzūruotą vaidinimą.

— Bet kas bus, jeigu paaiškės? O iš kur policijai sužinoti, kad veikalas be cenzūros, kadangi vakarui leidimas duotas ir patvirtintas reikalingų įstaigų.

Spektaklio dieną sėdi užkulisyje nusigrimavę artistai ir laukia vaidinimo pradžios. Tuo metu pro duris įeina A. Vileišis ir džiugiai sako:

— Vyručiai, ko jūs laukiate? Jau publikos prisirinko. Net pats gubernatorius atvyko iš Petrapilio lietuviško vaidinimo pasižiūrėti. Pradėkite greičiau.

Tartum kas šaltu vandeniu būtų perliejęs visus artistus. Gubernatorius atvyko pasižiūrėti, kaip bus statomas necenzūruotas lietuviškas vaidinimas.

— Pakliuvom! — nuskriejo visiems artistams mintis. Tačiau kitos išeities nebuvo.

Pradėtas vaidinimas. Viskas ėjo kaip reikia. Iš kareivinių atėjo pakviesti rusų kareiviai, kurie turėjo scenoje, kardais kovodami, vaizduoti senovės lietuvių kovas su rusais. Atėjusiems rusų kareiviams iš anksto buvo pasakyta: Muškit rusus iš peties...

Atėjus momentui, rusų kareiviai lietuvių rolėje tikrai narsiai užpuolė "Živilės" "rusus" ir juos net apdaužė. Suvaidinta buvo gerai, kad net pačiam gubernatoriui patiko ir jis pritarė: "Tai gerai, tegu nelenda".

Gubernatorius Veriovkinas lietuviškai suprato. Jis pasižiūrėjo vaidinimo ir padėkojęs išėjo.

Artistai atsikvėpė. Publikai vaidinimas nepaprastai patiko. Juk čia kaip tik buvo parodyta lietuvių kova su rusais, ir toje kovoje laimėtojai — lietuviai.

Tik po kelių savaičių gubernatorius pasikvietė pas save A. Vileišį ir jam pareiškė, kad gubernatūroje yra skundų, jog vaidinimas buvo suvaidintas be cenzūros. Girdi, buvo išjuokiami rusai, kurstomi prieš carą ir t. t. Vileišis pradžioje gynėsi, bet pagaliau prisipažino ir pasakė visą tiesą. Reikalas pasibaigė tuo, kad gubernatorius įspėjo A. Vileišį daugiau taip nedaryti, o visiems skundikams atsakė pats gubernatorius nurodydamas, kad jis pats vaidinimo žiūrėjęs ir nieko ten baisaus nematęs.

— *J. Miškinis*

PRISTATOM Visokių Rūšių STATYBAI IR NAMŲ PATAISYMUI MEDŽIAGĄ

CARR MOODY LUMBER CO.

STASYS LITWINAS, Prez.
3039 So. Halsted St.
Tel. Victory 2-1272
Apkainavimą ir Prekių Pristatymą Teikiame Nemokamai

— ★ —

Raštinė atidara kasdien nuo 8 vai. ryto iki 6 val. vakaro ir šeštadieniais iki 3 val. p. p.

KAZYS ČESNAUSKAS
6801 So. Talman Ave.
CHICAGO 29, ILL.
HE 6-2812 ir GI 8-4938

● Generalinis kontratorius naujų namų statybai, įvairiems remontams ir namų pertvarkymams ● Turime didelį patyrimą namų statyboje. ● Patys atliekame cemento ir medžio darbus ● Apskaičiavimai nemokamai.

DAINA CO
Sav. inž. A. Semėnas
● Televizijos ● Radijai,
● Fonografai ● Plokštelės,
● Elektriniai virtuvės prietaisai
● Elektr. laikrodžiai,
● Rašomosios mašinėlės,
● Radijo ir TV lemputės,
● Visokios antenos,
● Baterijos ● Dalys,
● Vėsintuvai — Vėdintuvai,
● Elektros lemputės
PARDAVIMAS-TAISYMAS
3321 S. Halsted St.- CL4-5665
Atd.: 9-6. pirm.-ketv. 9-9. Sekm. užd.

Perskaitę "Draugą", duokite jį kitiems pasiskaityti

$600 IKI $1500 NUOLAIDOS ANT NAUJO 1960
Chrysler – Plymouth – Imperial
Daugybė gerų visų išdirbysčių vartotų automobilių
Galima nupirkti be pinigų — išsimokėjimais

BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
"U WILL LIKE US"
CHRYSLER—PLYMOUTH—IMPERAL—VALIANT
SALES — SERVICE
4030 Archer Avenue, Chicago, Illinois
Didžiausia ir teisingiausia lietuvių automobilių įstaiga

CRANE
SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Pres.
2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING
4¼%
NEŠA INVESTAVIMO SĄSKAITOS
Mokami nuo vasario 1 d., 1960
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOŠIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos m. 1 d.
VALANDOS: PIRMAD. ir KETV. ..... 9 v. r. iki 8 p. p.
ANTRAD. ir PENKTAD. ..... 9 v. r. iki 5 p. p.
ŠEŠTAD. .... 9 v. r. iki 12 val. d. Trečiad. uždaryta.

PERKRAUSTYMAI - MOVING
Pigus, sąžiningas darbas. Visi apdraudimai. Dėl artimų ir tolimų distancijų. Šaukite sekančiai:

ANTANAS VILIMAS
3415 S. LITUANICA AVE., CHICAGO, ILL.
Telefonas FRontier 6-1882

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

Pasidėkite taupomus pinigus į bendrovę, kuri per 35 metus saugiai ir pelningai tarnauja lietuviams. Bendrovė, kuri nuo pat įsikūrimo, 1924 m., visada išmokėjo taupytojams pilną indėlių sumą su augštu dividendu. Chicago Savings bendrovės 35 metų rekordas — iš indėlių saugumo ir našumo atžvilgiu yra aiškus įrodymas, jog bendrovės reikalai visada buvo ir yra rūpestingai ir tvarkingai vedami, vedami taip, kad per 35 metus mūsų taupytojai visada galėjo gauti nemažiau kaip 3% ir daugiau dividendų, kada per daug, daug metų didžiuma įstaigų mokėjo tiktai 2% ir 2½% nuošimčius. Taigi kaip matote negalite rasti saugesnės ir pelningesnės įstaigos pasidėti taupinius. Nors nekurie skelbiasi esą tvirčiausi ir saugiausi.

Tėvų atydai — Atidarykite sąskaitą mūsų specialiame College-Bonus taupymo skyriuje savo vaikučiams. Atidarykite jiems duris į aukštesnį mokslą, pelningesnę ir laimingesnę ateitį. Šis skyrius moka ekstra augštus dividendus. Metinės laimėjimų dovanos, metinės varduvių dovanėlės ir kiti to skyriaus tauppmo vaikams ir jaunuoliams siurprizai. Dėl pilnesnių informacijų matykite mus. Turtas $37,000,000.00.

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASS'N
6245 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILLINOIS, TEL.: GR 6-7575
Atdara: Pirmadienį nuo 12 iki 8, antrad. nuo 9 iki 4, ketvirtad. ir penktad. nuo 9 iki 8. Trečiad. uždaryta visą dieną, o šeštad. nuo 9 iki 12:30 val. po pietų

Genocido poveikis...

(Atkelta iš 1 psl.)

rašais ne tik Vakarų valstybių ministrų, bet ir Lenkijos užsienio reikalų ministerio W. Grabski. Tai geroka ironija: Spaa Konferencijos aliantų nutarimus savotiškai vykdė nacių Vokietija.

Truputį padidintos Lietuvos erdvėje 1942 m. geg. 27 d. vokiečių statistika rado 2,263,997 lietuvius arba 81% visų gyventojų. (Žiūrėti. Lituanus, 1957 m. Nr. 1, pusl. 17). Šios statistikos metu Lietuva buvo padalinta į 25 apskritis. Aštuoniolikoje apskričių Lietuva turėjo net 90 iki% lietuvišką daugumą. Rytiniuose Lietuvos apskričiuose rasta tokie lietuvių procentai.

Trakų	71,0%	Vilniaus ap.	49,1%	Švierių	20.4%
Zarasų	76,6%	Eišiškių	47,0%	Ašmenos	15,0%
Šventėnų	66,5%	Vilniaus m.	20,5%		

Eišiškių ir Vilniaus apskrityse lietuviai turėjo tuomet tik reliatyvią didžiumą, bet 1945—46 m. repatriavus Lenkijon apie 180,000 lenkų iš Vilnijos, vietinių gyventojų tarpe dabar lietuviams tenka labai žymi didžiuma Vilniaus ir Eišiškių apskrityse ir dar labiau pačiame Vilniuje. Tai labai pravartu žinoti kaip lenkams, taip ir lietuviams, kurie šiais laikais pakalba apie Vilniaus problemas.

Dabartinių sovietinių ribų Lietuvoje 1959 m. sausio mėn. surašyta 2,496.000 vietinių gyventojų. Bet su naujais kolonistais, atgabentais Lietuvai kontroliuoti ir rusinti (215,000), sovietinėje Lietuvoje susidaro 2,711,000 gyv. Gerai indoktrinuotų 215,000 senų Sovietijos gyventojų, sudarančių net 8% visų Lietuvos gyventojų, tvirtai atsirėmusių į sovietiškus garnizonus bei gausų bolševikinės valdžios aparatą, atrodo pilnai užtenka mažai Lietuvai kontroliuoti, įbaidyti ir vakarietiškai kultūrai slopinti.

Prie normalios okupacijos, be genocido, okupuotoje šalyje gyvenantojai nenustoja normaliai daugintis. Palyginimui geras pavyzdys gali būti Danija, kuri normaliais laikais auga po 0,76% per metus, t. y. jos natūralinis prieauglis procentualiai yra visu ketvirtadaliu mažesnis už Lietuvos. Ji išbuvo vokiečių okupacijoj net 5 metus. 1941 m. ji turėjo 3,880,000 gyv., ogi 1959 m. jau 4,476,000 gyv. Reiškia, per 18 metų jai priaugo, nežiūrint stambios emigracijos, net 596.000 gyventojų. Vien 1954—1956 m., tik per tris metus iš Danijos emigravo arti 80,000.

Ogi Lietuva, per tą patį laikotarpį, genocido dėka, prarado net 1,239,000 žmonių. Žydus naikino vokiečiai, krikščionis — rusai. Lenkams 1945 m. buvo suteikta repatriacijos privilegija ir ja sugebėjo pasinaudoti beveik 45% visų Lietuvos lenkų.

Neskaitant kitų Lietuvos tautybių, vien lietuvių prie normalios okupacijos ir be genocido, 1959 m. pradžioje turėjo būti 3,005,000, bet jų savose etniškose žemėse 1959 m. buvo tik 2,256,000, ar net truputį mažiau. Vadinasi, rusų užvestas planingas genocidas nuo 1941 iki 1958 m. Lietuvai atėmė net 749,000 gerai atrinktų, kultūringų ir susipratusių tautiečių. Lietuvių tauta sumažinta visu ketvirtadaliu. Šalia to, iš Lietuvos planingai vejama krikščioniškoji Vakarų kultūra, jos savaiminga pažanga, nešanti laisvę tautai, jos įvairioms grupėms ir pagarbą žmogaus asmenybei.

LENTELĖ Nr. 1

Genocido poveikis Lietuvos gyventojų skaičiui tarp 1939 ir 1959 m.

Viso periodo skaičiavimai apima vienodą 65,200 kv. km. plotą, kuris apima apie du trečdaliu visos Lietuvos etniškų žemių.

Prie 1939—I Lietuvos turėtų 2,575,400 gyv. pridėjus 1939—X atgauto Vilniaus krašto 457,500 gyv. ir 1940 atgautų Šventėnų ir Druskininkų ir kelių kitų sklypų su 82,100 gyv.	3,115,000
Atėmus 1939 m. iš Vilnijos deportuotus Rusijon 25,000 ir pridėjus 1939 m. natūralinį prieauglį apie 27,000, 1940—I Lietuvoje buvo	3,117,000
1940 m. Lietuvos natūralinis prieauglis	26,000
1941—I gyventojų Lietuvoje buvo	3,143,000
1941 žiemą ir pavasarį repatrijuota Vokietijon	52,600
1941 —VI rusai deportavo 40,000 ir evakuavo 30,000 Sovietijos gilumon	70,000
1941 Rusų nužudyti kaliniai Pravieniškėse ir kitur	1.400
1941—VI Lietuviai žuvę sukilime prieš rusus	3,000
Visi gyventojų nuostoliai 1941 m. bėgy	127,000
1941 m. Lietuvos gyventojų natūralinis prieauglis	25,600
1941 m. pabaigoje vokiečių okupacijoje Lietuva galėjo turėti	3,041,600
1942 m. pirmų penkių mėnesių natūralinis prieauglis	15,000
Iki 1942 m. geg. 27 d. Lietuvoje palikti rusai belaisviai	20,000
1942 m. geg. 27 d. gyventojų Lietuvoje turėjo būti apie	3,076,600
Bet 1942 m. geg. 27 d. vokiečių statistika gyventojų rado tik	2,752,000
Tad Lietuvoje 1942 m. geg. 27 d. gyventojų stigo	324,600
Į šitą nuostolį tenka įskaityti apie 30,000 išvežtų darbams Vokietijoj	30,000
Lietuvos žydai suvaryti į ghetto., išvežti arba nužudyti	240,000
Mirę nuo epidemijų 1940—41 ir kitaip dingę be žinios	54,600
1942 m. paskutinių septynių mėn. natūralinis prieauglis	21,000
1943 m. sausio mėn. Lietuvoje gyventojų buvo apie	2,773,000
Pusantrų metų natūralinis prieauglis (1943—I—1 iki 1944—VI—30)	49,000
1944 m. birželio gale Lietuvoje gyventojų buvo apie	2,822,000
1944 m. pasitraukė į Vakarus Did. Lietuvos gyventojų apie	60,000
1944 m. pasitraukė Vokietijon iš Klaipėdos krašto apie	80,000
1944 m. gale, Sovietų okupacijoj buvo apie	2,682,000
Lietuvos natūralinis prieauglis per 14 metų 6 mėn., iki 1958—XII—31	389,000
1959—I—1 vietinės kilmės gyventojų Lietuvoje turėjo būti	3,061,000
1959—I sovietinė statistika vietinių gyventojų ten rado	2,496,000
Antrojo sovietinio genocido padaryti nuostoliai siekia	565,000
Šin nuostolin patenka Lenkijon 1954—46 repatrijuoti (jų tarpe 8,000 liet.)	178,000
Sibiran išvežtų ir nebegrįžusių (dauguma išmirusių) lietuvių apie	250,000
Lietuvos laisvės kovotojų, bolševikų nužudytų 1944—1953 m.	20,000

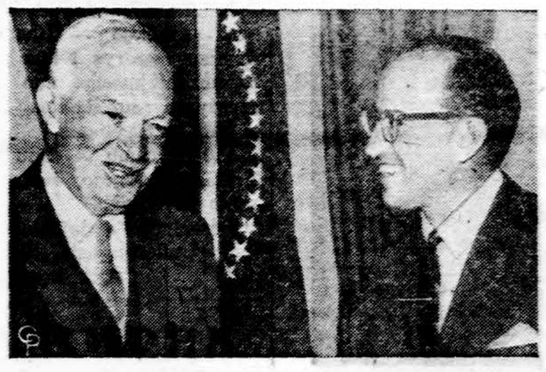

Dr. Jonas Salk, polijo skiepų atradėjas, pas prezidentą Eisenhowerį, švenčiant 5 m. sukaktį nuo jo išradimo. Jis tvirtina, kad gydytojai gana tobulai panaudoja skiepus.

Vergijon išvežant daug jaunų vyrų, gimimų deficitas galėjo siekti	137,000
Be nacių ir bolševikų genocido, 1959 m. Lietuvoje būtų apie	3,735,000
Visų genocidų 1939—1959 m. Lietuvai padaryti gyventojų nuostoliai	1,239,000

LENTELĖ Nr. 2.

Lietuviai visose savo etniškose žemėse, apimančiose 99,350 kv. km.

Savo istorijoj didžiausio skaičiaus lietuvių tauta buvo pasiekusi prieš pat Sovietų masinį lietuvių genocidą 1941 m. birželio mėn.	2,547,000
Iki 1942 m. gegužės 27 d. lietuvių skaičius jau buvo sumažintas	2,431,000
Iš to skaičiaus "Lietuvos Generalinėj Srity" gyveno 1942—V—27	2,264,000
Klaipėdos krašte apie	75,000
Kairiajame Nemuno krante: Tilžės krašte	50,000
Seinų ir Punsko ruože arti	17,000
Druskininkų - Rodūnios ruože apie	25,000
1959 m. sausio mėn. savose etniškose žemėse lietuvių buvo	2,256,000
Iš to skaičiaus: Sovietinėje Lietuvoje gyveno	2,151,000
Mažoje Lietuvoje, daugiausia Karaliaučiuje	45,000
Gudijai priskirtose Lietuvos dalyse	43,000
Seinų -Punsko ruože Lenkijoj	17,000
Lietuviai kitose Sovietų imperijos dalyse	95,000
Iš to skaičiaus, dar išlikę gyvi Sibire ir gretimose žemėse	55,000
Latvijoj, daugiausia Rygoje, apie	32,000
Pabarstyti visoje Lenkijoje	8,000

Sovietinės Lietuvos vietiniai gyventojai tautybėmis:

Lietuviai	2,151,000
Lenkai	230,000
Rusai	65,000
Gudai	22,000
Žydai	20,000
Latviai	8,000
Visi	2,496,000

Nauji kolonistai, atgabenti Lietuvos kontrolei ir nutautinimui vykdyti:

Rusai	166.000
Ukrainiečiai	18,000
Gudai	8.000
Žydai	5,000
Įvair. aziatai	18,000
Visi kolonistai	215.000

Red. pastaba. Sekančiame kultūros priede spausdinsime antrą šio straipsnio dalį.

XX Lietuvių encikl. tomas

PROF. STEPONAS KOLUPAILA, Notre Dame

Gero žurnalo punktualumu gavome antrąjį šiemet LE tomą, pažymėtą 20-ju. Jau turime 19 tomų, ir vis tebelaukiame žadėto 15-jo.

Į šį tomą tilpo kuone visa raidė N ir dalelė raidės O. Į ją pateko daug svarbių istorijos ir geografijos žodžių, kaip Naugardukas, Nesvyžius, Notanga, kelios šalys, kaip Norvegija, Niderlandai, Naujoji Zelandija, didžiausios Lietuvos upės Nemunas, Neris ir Nevėžis, eilė žymių praeities ir dabarties asmenų, vienuolijų kongregacijų, be to dar New York, Neapolis, ir daug - daug kitų straipsnių.

Turime sveikinti leidėją ir bendradarbius su dideliu laimėjimu. Jie žada ištesėti ligi paskutinės raidės, kuri jau nėra taip toli. Mano srityje, pvz. iš Lietuvos upių beliko žymesnės Šešupė, Šventoji ir Venta; didžiausia darbo našta jau nugalėta.

Rašyti straipsnį į enciklopediją nėra tas pat, kaip studiją į žurnalą ar ruošti atskirą knygą. Skaitytojas ieško enciklopedijoje trumpos ir tikslios informacijos. Kartais puiki ir rimta studija, labai įdomi paskaityti, visai netinka enciklopedijoje. Netinka ir perdaug specialūs straipsniai, nepaveikiami vidutinio skaitytojo. Apie tai jau teko keletą kartų rašyti, bet išvados buvo tragiškos: redaktoriai skundėsi, kad dėl mano pastabų vienas - kitas autorius užsigavo ir atsisakė toliau dirbti.

Tegu neužsigauna autoriai, bet 20-me tome yra tokių straipsnių, kurie netinka mūsų enciklopedijai, pvz. Niveliavimas, Navigacija. Straipsnis apie Niderlandus, puikus, bet perilgas Lietuvių enciklopedijai. Straipsnis apie Nemuno vardą, labai įdomus, užėmė kuo ne tiek pat vietos, kiek straipsnis apie Nemuną, kuris yra išskirtinas iš visų upių aprašymų ir dėl to ilgesnis, kaip paprastai. Straipsnis apie paprasčiausį dalyką — nuolydį — iliustruotas trimis elementariniais brėžiniais, ką buvo galima išreikšti keliais žodžiais. Be to, pabaigoje duotas klaidingas apibūdinimas — aukščio ir ilgio santykis, kai turi būti horizontalinis atstumas ar projekcija.

Aiškus autoriaus apsirikimas straipsnyje apie objektyvą: didžiausias objektyvas, 5 metrų diametro, yra Palomaro observatorijoje. Tas didžiulis teleskopas yra reflektorinis, turi įgaubtą veidrodį, bet ne objektyvą. Tai turės būti atitaisyta straipsnyje apie Palomarą ir apie teleskopus.

Kita klaida: Dniepras įteka į Juodąją jūrą, bet ne išteka iš jos, ką prakišo autorius žinutės apie Čkalovą, psl. 542.

Man neaišku, ar verta mums garbinti rusų mokslininkus Stalino premijomis, ž. psl. 534, kai patys rusai tą nutyli, ar bent jas "išverčia" Lenino premijomis.

Vartydamas tomo puslapius, vis randi korektūros klaidų, neištaisytų, ar, dar blogiau, sumaišytų betaisant, kaip psl. 30 dėl apačioje. Gerbiu redaktorių pasišventimą, kurie patys taiso korektūrą, dėl to nepykstu už tokius nepastebėtus mažmožius, kaip "pirmininku", psl. 470, "Niesiolowski", psl. 338, kur turi būti kietas L, ir pan. Bet negaliu nepakartoti daugybės klaidų rusų ir lenkų bibliografijos citatose, kaip, pvz., aktov vago, psl. 467, klimacy, psl. 543, politicznych, ten pat, prakticzny, ten pat, Zygmunda, p. 471, ir t. t. Pastebėjau, kad mano straipsnių bibliografija duota be klaidų, taip pat kelių kitų autorių, kitų gi, pvz. A. Š., išmarginta daugybės klaidų. Menkas pasiteisinimas sakyti, kad nemoku tų kalbų: tokiu atveju kaip tik reikia daugiau atydos nurašant tekstus. Ypač nepavyko A. B. su straipsniu apie Obručevą: keliose eilutėse prikimšta bent 10 stambių klaidų. Atrodo, lyg autorius nurašęs rusų pavadinimus iš anglų teksto, kas yra labai rizikinga. Pamėginkit sulietuvinti anglų žodžius Vilnyus, Nyeman, nyet...

Dar atitaisytinos klaidos: 1924, ne 2924, psl. 215, bindugė, ne bindungė, psl. 170, prieš jį, ne prie jį, p. 382.

Straipsnių autoriai vis dažniau nurodo literatūrą anglų kalba, o redaktoriai seka nelemtą įprotį visus žodžius rašyit didžiaja raide. Rimtoje bibliografijoje, pvz. Kongreso bibliotekos kataloguose ir kortelėse tokios "didybės manijos" nėra. Tad ar verta mūsų rimtam darbui semtis išminties iš vadovėlio sekretorėms? Kai mano leidžiamai hidrometrijos bibliografijai buvo prašoma valstybės paramos, nei vienas iš kelioliktos recenzentų neprieštaravo prieš mano priimtą bibliografijos standartą.

Dar keli žodžiai dėl iliustracijų. Kiek teko girdėti, keli tomai buvo spausdinti ofseto būdu, ir iliustracijos buvo žymiai pagerėjusios. Atrodo, kad 20-sis tomas buvo spausdintas senu būdu, ir iliustracijos — iš cinko klišių. Suprantama, leidėjas geriau žino, koks leidimo būdas jam yra priimtinesnis. J. Kapočius buvo įsitaisęs puikiausią Lietuvoje cinkografiją ir žymiai pakėlęs meninę spaudos lygį. Įsivaizduoju, su kokiu jausmu jis dabar žiūrėjo į šio tomo psl. 177, 366, 315, 173. Straipsniams apie Nemuną ir Nerį redaktorius atrinko po dvylika geriausių reginių. Originaluose, kurie buvo irgi rinktiniai, tikrai nebuvo tų dėmių, kurios atsirado psl. 170—171 ir 216—217. Kai kurie reginiai visai pranyko. Tikrai, gaila savo pastangų ir redaktoriaus gero noro. Bus dar daugiau gaila, jei ir Lietuvos tomas tegalės būti taip iliustruotas.

PULITZER PREMIJOS

Šių metų Pulitzer premiją už beletristiką gavo Allen Drury už veikalą "Advise and Consent", liečiantį Washingtono politinį gyvenimą. Dramos premija teko už muzikinį vaidinimą "Fiorello"; knygą parašė Jerome Weidman ir George Abbott, muziką sukūrė Jerry Bock, dainas — Sheldon Harnick. Laikraštis "Los Angeles Times" gavo Pulitzer premiją ir aukso medalį už pravestą kovą prieš narkotikų spekuliaciją iš Meksikos į pietų Kaliforniją. Už tarptautinių žinių reportažą premijos susilaukė A. M. Rosenthal, New York Times korespondentas, pasižymėjęs savo reportažais apie Lenkiją.

Istorinio veikalo premiją laimėjo Margaret Leech už "In the Days of McKinley" ir už biografiją premijuota Samuel Eliot Morison knyga "John Paul Jones".

Poezijos premija teko W. D. Snograss už rinkinį "Heart's Needle". Muzikos premiją laimėjo Elliot Carter už "Second String Quartet". Meno premija 1960 metams nebuvo paskirta. Premijas skirto Columbia Universitetas iš leidėjo J. Pulitzer palikimo. Premijos už žurnalizmą siekia $1,000, už meną ir literatūrą — po $500.

California Beauty Salon
2751 W. 71st St. Tel. Hemlock 4-0271
SPECIALIAI
Kerpami natūraliai garbanuoti plaukai. Individualiai pritaikomas plaukų sušukavimas, Silver blonding, švelnūs, natūraliai atrodantys pusmetiniai.
Antrad., trečiad. ir šešt. iki 5 val. vakaro
Ketvirt. ir penkt. iki 9 val. vakaro.
Pirmadieniais uždaryta.
BARBARA ROGO, Savin.

NAUJAI ATIDARYTA MODERNIŠKŲ BALDŲ KRAUTUVĖ
MARQUETTE FURNITURE CO.
Antanas Peškys ir E. V. Žukauskas, savininkai
6222 South Western Ave. (prie 63-čios)
Chicago 36, Ill. Telef. PRospect 8-8526
Baldai: VALGOMIESIEMS; MIEGAMIESIEMS; SALIONAMS. LEMPOS * MATRACAI * SOFOS * FOTELIAI * STALIUKAI * MIEGAMOS SOFOS * VĖSINTUVAI * VOKIŠKI RADIO APARATAI SU PATEFONU IR BE ir kt.
Krautuvė atidaryta kasdien nuo 9 val. r. iki 6 v. vak. Pirm. ir Ketv. nuo 9 v. r. iki 9 val. vak. ir sekmad. nuo 2 val. p. p. iki 6 v. vak

Eugenia's Beauty Salon
2652 W. 47th St. Tel. LAfayette 3-5586
Pusmetiniai, plaukų dažymas, kirpimas galvos masažai (scalp treatments), veido masažai (facials), plaukų, veido ir rankų priežiūra. Antakių dažymas bei manikiūras.
Valandos 9-6 Vakarais pagal susitarimą. Pirmadienį uždaryta.
Savininkė EUGENIJA ŽYGIENĖ

SVEIKATA,
o kartais ir gyvybė, priklauso nuo to, kaip tiksliai bus išpildytas receptas. Turėdami ilgametį patyrimą, mes išpildome receptus tiksliai, kaip jie yra daktaro nurodyti.
Kasdien ispildydami didelį kiekį receptų, vartojame šviežius vaistus, kurie sekmingai veikia. Turime vaistų, importuotų iš užsienio, ir pačių naujausių, vėliausiai išrastų.
Kviečiame ir Jus duoti mums išpildyti Jums prirašytą receptą ir įsitikinsite, kad mūsų vaistai tikrai šviežį ir kainos labai prieinamos.
ISPILDOME IŠ LIETUVOS GAUTUS RECEPTUS.
DARGIS VAISTINĖ
CHARLES DARGIS,
Reg. Pharmacistas
2425 W. Marquette Road
Chicago 29, Ill.
Tel. HEmlock 4-6050

NELAUKIT, nes rytoj jau gali būti pervėlu
Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimei ištikus neturėsite jokių nemalonumų.
GENERALINIAI AGENTAI ŠIŲ kompanijų.
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE COMPANY
AMERICAN BONDING COMPANY
AMERICAN INDEMNITY COMPANY
DUBUQUE FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S FUND INSURANCE COMPANY
FIREMAN'S INDEMNITY COMPANY
INDUSTRIAL INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
PACIFIC NATIONAL FIRE INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
RELIANCE INSURANCE COMPANY
UNIVERSAL INSURANCE COMPANY
WESTERN FIRE INSURANCE COMPANY
WESTERN CASUALTY & SURETY COMPANY
Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters
O'MALLEY and McKAY, Inc.
222 W. Adams St. Room 800
Telefonas CEntral 6-5206

Trys su puse miliono praktikuoja šį pamaldumą vien tik Amerikoje!
"ŠVENTOJI VALANDA NAKTIES ADORACIJAI NAMUOSE"
Jeigu jautiesi visų apleistas, niekam nereikalingas arba neturi kur dėti laiko, nemiegi, pabandyk praleisti vieną valandą su Visatos Kūrėju
Lietuvių kalba knygelė tau daug padės
Siųsk 25c —
DRAUGAS
4545 W. 63rd St. Chicago 29, Ill.

SSSR TEISĖS RAIDA

J. GOBIS, Los Angeles, Calif.

K. Markso mokymu, proletariatui paėmus valdžią į savo rankas ir diktatoriškai deklaravus visuomenę, valstybė pamažu pradėsianti nykti, o su valstybės nykimu išnyksiąs ir baudžiamasis kodeksas, nes bekasiškoje visuomenėje normalūs žmonės negalėsią kriminališkai nusikalsti; nusikaltimas virsiąs arba nesveiko proto veiksmu, arba mirštančios buržuazijos desperacijos veiksmu, tad baudžiamoji teisė būsianti tik trumpam laikotarpiui tereikalinga, iki buržuazijos klasė bus visai išnykusi iš gyvenimo.

Kardas viršum kiekvieno galvos

Tačiau per pirmąjį bolševikinio režimo dešimtmetį valstybės valdžia Sovietų Sąjungoje ir jos kardas viršum kiekvieno piliečio galvos ne tik nesilpnėjo, bet ėmė, Stalinui diktatoriaujant, progresyviai stiprėti. Lietuvių kilmės teisininkas prof. Pašukanis, kuris su Lenino pritarimu kūrė naujosios socialistinės teisės pagrindus, buvo Stalino pasmerktas ir nužudytas. Į Pašukanio vietą atėjo Andrei Višinski, kuris davė pagrindus Sovietų baudžiamajam kodeksui su jo ilgu 58 paragrafu, nustatančiu sankcijas už kontrevoliuciją ir sabotažą; 58 paragrafas yra "elastiškas", "guminis", baudžiamųjų organų patempiamas kur jiems reikia. To paragrafo 1c straipsniu dezertiravusio karo šeimos nariai baudžiami 5 metų ištremimu "į tolimas Sibiro sritis" be atodairos į tai, ar dezertiro giminės žinojo apie pabėgimo planus, ar ne.

Slaptosios policijos troikos

Tais pačiais 1934 metais buvo pagrieztintas baudžiamasis procesas: garsūs slaptosios policijos trejetukai (trojka) ir osso (osoboje soviečanije) gavo teisę administraciniu būdu, be jokio teismo, milijonus "socialiai pavojingų" asmenų pasiųsti į baudžiamąsias stovyklas ar į mirtį. Po Leningrado kompartijos sekretoriaus Kirovo nužudymo 1934 m. gruodžio mėn. 1 d. išleistas ekstra įstatymas, kurį juristai pavadino "Lex Kirov". Tuo įstatymu kaltinamiems buvo atimta tiesė gintis teisme; kaltinamasis aktas buvo įteikiamas 24 val. prieš stojant į teismą; nei apeliacija, nei amnestija nebuvo leidžiamos.

Mirusio Stalino nuvainikavimo slaptame posėdyje Chruščevas Lex Kirov pavadino "visuotinio socialistinio teisingumo piktnaudojimo pagrindu". 1937 metais buvo pagreitintos bylos asmenims, kaltinamiems kontrrevoliuciniu terorizmu ir sabotažu. Šis potvarkis atvėrė duris ir vartus slaptosios policijos sauvaliavimui, smurtui ir kalinių kankinimui. Chruščevas savo kalboje tame pat posėdyje (1956. II. 25) pasakė, kas visiems seniai buvo žinoma, jog nuo 1937 metų slaptoji saugumo policija (vad. enkavedistai) kankinimais išgaudavo suimtųjų žmonių prisipažinimus. Šitais metodais — kankinimais — buvo milijonai žmonių priversti prisipažinti kalti, ir NKVD šitaip "rekrutavo" milijoninės armijas į gulagus ir į ištrėmimo sritis.

Tremtinių skaičiui padidinti 1940 m. sausio 26 d. buvo išleistas darbo kodeksas, kuriuo einant, be jokios teisminės procedūros, buvo baudžiami darbininkai, pavėlavę į darbą arba praleidę darbo dieną. Nuo 1934 m. iki Stalino mirties Sovietų Sąjunga buvo totalinio smurto valstybė. Stalino konstitucijos 125—128 straipsniai, garantuoją sovietiniam piliečiui asmens, buto ir korespondencijos neliečiamybę ir taip pat kalbos, spaudos, susirinkimų ir demonstracijų laisvę, ir minėti įstatymai buvo grotesiškai priešingi pirmieji antriesiems. Normalių teismo procesu tesinaudojo kriminaliniai nusikaltėliai. Ir gan tvarkingai veikė civilinė teisė.

Amnestijos

Po Stailno mirties išėjo eilė amnestijų. Pirmoji amnestija buvo paskelbta trims savaitėms praėjus nuo Stalino mirties; ji buvo išimtinai skirta kriminaliniams nusikaltėliams. Antroji pasirodė 1955 m. VIII. 17 ryšium su Sovietų vyriausybės ir Vak. Vokietijos kanclerio pasirašyta sutartimi; šia amnestija buvo paleisti į laisvę asmenys, nubausti už kolaboravimą su vokiečiais karo metu. Trečioji amnestija, paskelbta 1957. XI. 1 d. 40 metų bolševikinės revoliucijos sukakties proga, išėjo milijonams politinių kalinių į naudą; ne visiems jiems buvo leista grįžti į savo tėviškes; daugeliui jų nebuvo leista grįžti iš gulagų namo, bet leista laisvai gyventi tam tikruose rajonuose. Ši amenestija leido rehabilitacijų bylas; daug žmonių ne tik atgavo laisvę, bet ir gerą vardą, kurį jiems buvo atėmę Stalino "valymai".

Kontrrevoliucinės bylos teismuose

1953 m. rugpiūčio mėn. buvo panaikinta ypatingoji kolegija su jos trejetukais, bet šis potvarkis tarybinių juristų laikraštyje Sovietskoje gosudarstvo i pravo viešai tepaskelbtas 1956 m. pradžioje. Šituo potvarkiu jau ir kontrrevoliucinės bylos turį būti sprendžiamos paprastuose teismuose ir kariniuose tribuno'uose bendra baudžiamojo kodekso ir proceso tvarka. Baudžiamųjų lagerių priežiūra perkelta iš Vidaus Reikalų į Teisingumo ministeriją, o valstybės saugumo policija, kuri nuo 1954 m. tvarkoma valstybės saugumo komiteto, tapo nepriklausoma nuo ministerijų institucija. 1957 m. lapkričio mėn. prie vietinių vykdomųjų komitetų buvo įsteigtos atskiros komisijos kalėjimų ir baudžiamųjų lagerių priežiūrai; šitoms komisijoms suteikta teisė amnestavimo byloms iškelti. 1956. IV. 14 d. Lex Kirov buvo atšauktas; savaitei praėjus blogiausi darbo kodekso piktžaišiai buvo panaikinti, betgi ne visos sovietinių piliečių viltys išsipildė: pirmoji — 1953. III. 27 d. — amnestija "vieno mėnesio laikotarpyje" numatė paskelbti naują baudžiamojo kodekso projektą, betgi šis pažadas tik 1958 m. vasarą tebuvo ištesėtas. Ir sovietinės spaudos sukelta viltis, jog ateityje prokuratūra padarysianti įstatymų piktnaudojimą negalimą, pasirodė be pagrindo: Aukščiausias Sovietas, ką praktiškai reiškia kompartija, ir toliau pasilieka prokuratūrą savo kontrolėje, taigi piliečio konflikte su valstybe prokuratūra nėra trečiasis ir nepriklausomas veiksnys.

Čekistai ir antiparazitinis įstatymas

Visa tai rodo, jog Sovietų Sąjungos vyriausybė yra veikusi "teisės valstybės" (vok. Rechtsstaat) kryptimi, betgi sovietinė diktatūra dar toli nuo teisinės santvarkos. Štai nuo 1957 metų pabaigos valstybės saugumo policija, ta košmariška bolševikinė smurto vykdytoja, vėl išėjo į šviesą; 40 metų čekistų institucijos sukaktis sovietinėj spaudoj buvo iškilmingai paskelbta; gausiai buvo cituojamas Leninas, kuris priekaištus čekistų institucijai ir jos veiklai pavadino miesčioniškumo reiškiniais. Ir antiparazitinis įstatymas iš 1957 metų yra recidyvas į stalininį terorą; šis įstatymas yra smūgis sovietinių juristų palinkimui į teisinę santvarką. Antiparazitinis įstatymas įgalina sovietinius vykdomuosius komitetus paprasta balsų dauguma nutarti ir išsiųsti bet kurį pilietį į ilgamečį priverstinį darbą, o vykdomojo komiteto nariai neturi nei juridinio išsilavinimo, nei nėra išrinkti ar paskirti teisėjų funkcijoms.

Sovietų juristai nėra patenkinti šituo antiteisiniu įstatymu, kuris pakabino kardą ant kiekvieno piliečio galvos, nes "socialinio parazito" sąvoka yra neaiški ir gali būti kiekvienam piliečiui pritaikyta. Tadžikų S. S. Respublikos Teisingumo ministerijos referentas B. N. Bolšakov išdrįso viešai pareikšti, kad antiparazitinis įstatymas priešingas Sovietų Sąjungos konstitucijos 102 straipsniui, kuris aiškiai sako, jog piliečių baudimas yra konstitucijoje numatytų teismų kompentencijos reikalas, o vykdomieji sovietai nėra teismai.

Šio įstatymo paskelbimo faktas rodo, kad jei Kremliaus valdovai norėtu, tai Stalino teroro sistemą vei atgaivintų. Sovietų visuomenė, ypač toji augštesnioji jos klasė, rodytų opoziciją, bet toji opozicija būtų tyli ir reikštųsi tik teoretiškais pasisakymais profesinėj teisininkų spaudoje ir juridinių fakultetų seminaruose ir rašomuose darbuose — desertacijose.

Milijonai Stalino režimo tremtinių, būdami nelaisvėje, kietai neigiamai laikėsi Stalino režimo atžvilgiu, bet kai tapo paleisti į laisvę, pradėjo galvoti ir rūpintis darbo gavimu, savo specialybės patobulinimu ar naujos, geresnės, specialybės įsigijimu. Ar buvę Stalino režimo kankiniai norės kada nors keršyti už savo kančias gulaguose, sunku atspėti; tuo tarpu jie daugiausia susirūpinę prisitaikymu prie nelagerinio gyvenimo sąlygų. Žymus sovietinio žmogaus ekspertas Klaus Mehnert savo knygoje "Der Soviet — Mensch" sako, kad niekur nebuvo taip intensyviai diskutuojamas komunizmo santykis su leninizmu ir stalinizmu, kaip sovietinėse priverstino darbo stovyklose, bet grįžę į laisvę buvę Stalino kaliniai ir tremtiniai susiduria su naujomis asmeniško pobūdžia aktualijomis ir atšąla savo politinei įtampai, išgyventajai sovietiniuose baudžiamuose lageriuose.

Norėčiau rasti blaivų, nuosaikų, skaistų žmogų, kuris neigtų Dievo buvimą ir sielos nemirtingumą. Toks nors gi būtų bešališkas; bet tokio nėra.

— La Bruyere

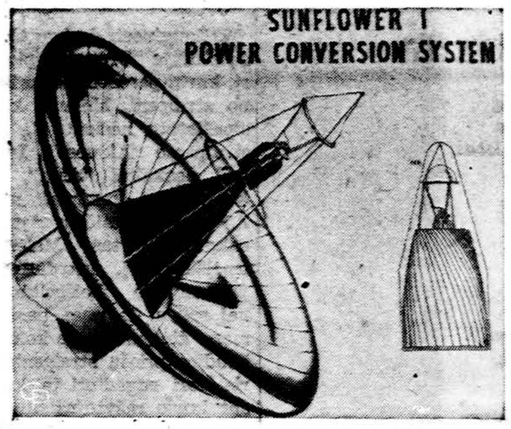

Saule veikianti elektros jėgainė. JAV Aeronautikos ir Erdvių Administracija tariasi su Thompson Ramo Wolldridge bendrove Clevelande išvystyti šią pagalbinę jėgainę tolimųjų erdvių raketoms. Tas suprojektuotas išradimas vadinasi Sunflower I, yra 32 pėdų parabolinis saulės rinkėjas, kurį galima suglausti ir lengvai įtalpinti į raketos nosį. Tas įtaisas svers apie 700 svarų ir galės duoti apie 3,000 vatų elektros jėgos per metus laiko.

Motinos meilė — geras vaistas

Medicinos žurnale "Journal of the American Medical Association" Mt. Sinai ligoninės New Yorke daktarai M. L. Stein, A. R. Rausen ir A. Blau paskelbė faktą, įrodantį, kad kūdikio emocinis pergyvenimas gali būti vėlesnių psichiatrinių sutrikimų priežastimi. Kadangi kūdikio psichiniai pasireiškimai yra riboti, tai jie gali prasiveržti kūniškais sutrikimais. Minėti daktarai turėjo gydyti 8 mėnesių kūdikį, kuris išmesdavo suvalgomą maistą. Ligoninėn atgabentas kūdikis atarodė chroniškai nesveikas, labai nelaimingas. Pirmą mėnesį buvo bandyta keletas fizinių gydymo būdų, bet jie nedavė pastovaus pagerėjimo. Gydytojai išsikalbėjo su motina. Rado ją pagautą depresijos. Ji pasakė, kad kūdikio nesveikata ėmė reikštis nuo to laiko, kai motina nustojo reikšti jam meilę ir juo susidomėjimą.

Prie liguisto kūdikio buvo priskirta speciali slaugė, kuri jam rodė daug dėmesio ir šilimos. Greit po to kūdikis nustojo išmesti nuryjamą maistą ir pradėjo augti svoriu. Jis daugiau bendradarbiavo ir atrodė laimingesnis. Motinai buvo teikiamas psichiatrinis gydymas. Po pustrečio mėnesio kūdikis jau galėjo būti išleistas iš ligoninės. Jis gerėjo ir vystėsi normaliai, o motinai vis buvo teikiama psichiatrinė pagalba. Savo straipsnį daktarai baigia mintimi, kad kūdikio gerovei ir normaliam vystymuisi yra reikalinga motinos meilė, rūpestinga globa ir dėmesys.

Daugėja moterų prie mašinų

JAV-se yra 81,000,000 asmenų, turinčių teisę vairuoti mašiną. Iš jų 40 procentų yra moterys. Šoferio leidimus gaunančių moterų procentas nuolat didėja.

EDVARDAS SAUNORIS — GĖLININKAS
Paruošia gėles iš savo šiltadaržių vestuvėms, krikštynoms ir kitoms iškilmėms. Parūpina gėles ne tik laidotuvėms, bet ir gėles sodinti ir puošti kapą jūsų artimųjų
3942 W. 111th St., PR 9-1355 ir 9-1350

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO MR. NELSON,
SAVININKO
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3914 West 111th Street
Tel. — CEdarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių
Didžiausias Paminklams Planų
Pasirinkimas Visame Mieste

Laidotuvių Direktoriai
MAŽEIKA & EVANS
6945 SO. WESTERN AVE.

TRYS MODERNIŠKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŠINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

• J. F. EUDEIKIS •
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
4605-07 South Hermitage Avenue
Tel. YA 7-1741-2
4330-34 South California Avenue
Telefonas LA 3-0440 ir LA 3-9852
AMBULANCE PATARNAVIMAS DIENĄ IR NAKTĮ

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GĖLINYČIA
Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų.
2443 WEST 63rd STREET
Telef.: PR 8-0833 ir PR 8-0834

SKAITYKITE "DRAUGA"

MARQUETTE FUNERAL HOME
2533 West 71-st Street
Tel. — GRovehill 6-2345-6
TAI NAUJA PETKŲ — TĖVO IR SŪNAUS — KOPLYČIA
TRYS ERDVIOS SALĖS
Turi visus Moderniškus patogumus.
PATOGUS PRIVAŽIAVIMAS
Šalia sklypas automobiliams pastatyti.

Petkus
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. GRovehill 6-2345-6
1410 S. 50th Ave., Cicero, TOwnhall 3-2108-09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

TELEVIZIJOS
Sąžiningai ir nebrangiai taisau
Už patarnavimą vietoje $3.00; už dirbtuvės darbą — $10.00 ir dalys.
Pigios paveikslinės lempos.
J. MIGLINAS
2549 W. 69th St. II a. PR 6-1063

MOVING
A. BENIULIS atlieka įvairius perkraustymus bei pervežimus iš tolimų ir artimų atstumų.
Tel. BIshop 7-7075

DIDŽIAUSIA IR MODERNIŠKIAUSIA PAMINKLŲ DIRBTUVĖ CHICAGOJE
Pirkite tiesiog iš gamintojo ir sutaupysite!
John Savickas Monuments
11849 So. Kedzie Avenue,
Chicago 43, Ill.
Jūsų pasirinkimui didžiausias rinkinys gatavų pavyzdžių.

Dėl susitarimo (appointment) galite pašaukti kiekvienu laiku.
Telefonai: BE 8-3632 arba BE 3-4718
Atdara kasdien ir sekmadieniais nuo 8 val. ryto iki 5 val. vak.

TROOST-PACHANKIS MONUMENTS
6819-21 So. Western
All Phones GR 6-3745
John W. Pachankis-Patch, Vice-President
C. Vitkauskas-Vitkus, District Manager
GRAŽIAUSIŲ PAMINKLŲ PASIRINKIMAS
Atdara kasdien ir sekmad. nuo 9 val. ryto iki 5 popiet.

Ambulansų patarnavimas diena ir naktį.
Reikale šaukite mus.
Mes turime koplyčias visose Chicagos ir Roselando dalyse ir tuojau patarnausime.
SEKANTIEJI YRA NARIAI CHICAGOS LIETUVIŲ LAIDOTUVIŲ DIREKTORIŲ ASOCIACIJOS
PETRAS BIELIŪNAS — 4348 S. CALIFORNIA AVE. — LAfayette 3-3572
ANTANAS M. PHILLIPS — 3307 S. LITUANICA AVE. — Tel. YArds 7-3401
PETRAS P. GURSKIS — 718 WEST 18th STREET — Tel. SEeley 3-5711
POVILAS J. RIDIKAS — 3354 S. HALSTED STREET — Tel. YArds 7-1911
LEONARDAS F. BUKAUSKAS — 10821 S. MICHIGAN AVE. — Tel. COmmodore 4-2228
JURGIS F. RUDMIN — 3319 S. LITUANICA AVE. — Tel. YArds 7-1138-1139
VASAITIS — BUTKUS — 1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. — Tel. OLympic 2-1003
STEPONAS C. LACKAWICZ — 2424 WEST 69th STREET — Tel. REpublic 7-1213; 2314 W. 23rd PLACE — Tel. VIrginia 7-6672
VANCE FUNERAL HOME — 1424 S 50th AVE. — OLympic 2-5245 ir TOwnhall 3-9687

Skaitykite ir platinkite dienraštį "Draugą"

SPYGLIAI IR DYGLIAI

Redaguoja dr S. ALIŪNAS

MEŠKERIOJIMO SPORTAS

Kai pavasaris merkia akį, žmogui reikia pakeisti apsiaustus ir visą gyvenimo sistemą. Donelaitiškai kalbant, visi, kurie rudens biaurybėj sulindom į sales, turime išlįsti pavasario sveikinti. Svarbiausia, kad mes galime pradėti kultyvuoti meškeriojimo sportą, o šis sportas yra ypač populiarus. Šiuo metu vyksta generalinis pinigų meškeriojimas. Meškerioja visi, net ir tie nabagėliai sportininkai dolerėlį nori nutverti lygiai taip, kaip senutėliai Vokietijoj. Merginos, kadangi poriniai metai, šįmet stengiasi sumeškerioti vyrus. Ne kokiuos ten fotografus, kaip karalaitė, bet šiaip kokį daktarėlį, ar kokį kitą piniguotą bei laipsniuotą. Bet tai antraeilis meškeriojimo sportas. Yra reikšmingesnių.

Tegu šviečia mergaitės kaip saulės,
Tegu žydi senutės kaip rožės,
Kai gegužis vėl tau ant makaulės
Meilės puodą žieduotą užvožia.

Štai tėvas Chruščevas įsakė Lietuvos gauleiteriams pradėti gudruolių meškeriojimo darbą. Dr. Margeris, Jokubka ir Mizara buvo tie gudruoliai, kuriuos ant meškerkočio užkabino. Margeris savo knygoj išaiškino, kad štai Amerike baisi vergija, badas, ligos, siaučia gangsteriai, net jis pats žmogus nustebęs, kaip badu ligi šiol kojų nepakratė. O Lietuvoj tai visi turi kur gyventi, ką valgyti, nėra bedarbių, ir jei būtų kuo apsirengti ir duotų po steiką bei televiziją, tai būtų taip gerai, kaip Amerikos kalėjime. Skirtumas tik tas, kad Amerikos kalėjime gali skaityti, ką nori, ir todėl vargsti, kol pasirenki, o Lietuvoj tau vargo nėra, valdžia pakiša leniniską raštą.

Ant meškerkočio gražiai nusodino "Tėvynės Balso" Michailovas, kuris paskelbė arch. Žemkalnio ir vieno poetėlio raštus, kad nieko nėra geriau, kaip ant raudonos meškerkotės. Tačiau tokios žuvys nei Sniečkui, nei Zimanui nekošer. Jas per bortą meta. Štai tokios, kaip ant Vincelių Rastenio raporto, kad užsikabino, tai jau kitas reikalas. Na, ir dabar "Tiesa" bando, meškerėlę meta Ivinskio dienoraštėlį spausdindama. Paskui vėl kieno paskelbs. Rašė taip, ar nerašė, svarbu, kad žuvis kabintųsi. Nesvarbu, koks sliekas. Erzacas, ar tikras, kas ten slieko metrikus tikrins.

Na, o kartais žiūri, kad Zimanėlis dar kitokį slieką išmes, pvz., meilės laiškelius kokio nors generolo ar šiaip žmogelio spausdins, arba išaiškins, kad Hitlerio pirma ranka buvai. Didesnis nacis už patį Staliną, kuris palaimino nacius ir jiems padėjo šaunius Lenkijos kavaleristus pasiųsti naciškų ir sovietiškų tankų kardeliais paka poti, kaip kadais romantiškais laikais. Žodžiu, sliekų atsiras, tik nereikia būti žiopliems ir reikia kabintis.

Va, dabar vėl Lietuvėlėn kviečia. Girdi, seniai gal Stalino ir Lenino portretus matėt, ant kuolų pakabintus. Atvykit, jei nebijot, kad kartais kokia katastrofa neįvyktų, ar kartais per neapsižiūrėjimą kokio šnipinėjimo kapitalistam neatliktum. Net nustebtum, pamatęs dokumentus, kad esi šnipas Amerikos ir todėl pasirinktum kelionę į Chruščevo dvarelį Kazakstanan. Na, jei kartais nepavyktų nei mirti, nei šnipu tapti, gali mikrofoną po nosim pakišti ir paklausti: "Kaip gi tau patinka nuostabūs komunistiniai laimėjimai, atnešę Lietuvai aušrą?" Taip ir patektum ant meškerės ir pasakytum, kad labai komunistus laikini, nes kitaip bijotum, kad gali iš to bučiaus į Brooklyną nebegrįžti kokio Budveisserio gerti, arba lietuviškų dešrų su kopūstais užvalgyt.

Žodžiu, meškeriojimas prasideda. Visur sliekas ant slieko. Nežiopsokim ir griebkim, kad net vienas kitam plunksnos eitų. Tegyvuoja meškeriotojai ir meškeriojamieji. Garbė tam, kuris ant kabliuko pakimba. Yra proga viešumoj kojom patabaluoti. Tad pagarba meškeriojimo sportui. . **L. G.**

Šis tautietis elgiasi pagal poeto Goethes žodžius: "Užmuškite šitą šunį mirtinai — jis recenzentas".

Suspendavimų gimnastika

A. Valys "Dirvoje" rašo, kad Dailininkų Sąjungos pirm. Kolba buvo suspendavęs dail. Rūkštelę, o dabar nauja valdyba suspendavo dail. Kolbą.

Ir sakyk, kad lietuviai neišranda linksmumą keliančios veiklos.

Sąžiningas daktaras

Vienas tautietis sako kitam:

— Žinai, daugelis skundžiasi daktarais. Esą, jie daro nereikalingas operacijas, leidžia nereikalingas adatas, o besiverčiąs bendra praktika dalinasi su chirurgu pinigais už operacijas. Mano asmeniškas gydytojas yra sąžiningas. Jis daro operacijas tik tada, kai jam būtinai reikia pinigų.

Aukso spygliai

— Ilgai kovojom mes. Bet kas prisimena dėl ko?

Jonas Mekas

— Vadinasi, visose tautose ir visais laikais arklys buvo meno ir poezijos šaltinis.

J. Mišk inis

— Pavydas, kaip žinote, ištikimiausias lietuvio palydovas — ir laimėje ir bėdoj.

Juozas Tysliava

— Jei neišmanai, nekišk nosies į meną.

Jonas Paplėnas

— Kas Lietuvai garantuos ir išsaugos pilną nepriklausomybę, mums tautininkams aišku, kad tik tautininkai. Tautininkai Lietuvą va'dė, gerai valdė, visi tą valdžią mylėjo ir geresnės valdžios niekas niekad negaus.

"Naujienos", bal. 6 d.

— Ak, kad aš būčiau Amerikos prezidentas, išlaisvinčiau Lietuvą dar gen. Plechavičiui bemiegant. **Julius Sula**

— Aš pats esu neseniai gavęs savo laipsnį ir todėl jaučiu, kad su diplomu drauge gavau teisę įsijungti į besikritikuojančių eiles.

Jurgis Birutis

Vyras-žygiai, garbė ir idėjos,
O mergaitė-žvaigždė vakare, —
Gi abudu į šeimą sudėjus,
Tik dvi lovos vienam pragare.

A. Gustaitis

Dr. S. Aliūnas

KĘSTUTIS IR BIRUTĖ

Eina Kęstutis į Country clubą,
Vidun įžengia toks geras caca.
— Helo, Birute, how are you, labas.
O ta Birutė sau šoka cha-cha.

Šypsos Birutė, gundo Kęstutį,
Gražiai papurto ji pusmetinį.
Eina Kęstutis ir vaidilutė
Ir užsisako sau po martinį.

Kęstutis ranką Birutės šildo,
Ir dievų garbei geria lig dugno,
Paskui atminę jie deivę Mildą,
Užkuria Camel amžiną ugnį.

Kęstutis glosto Birutės plaukus,
— All - right my boyfriend, — šioji atsako.
Paskui Birutė už rankos traukia
Šaunų Kęstutį šokt džeribako.

Svajojo vykti į Trakų pilį,
Gėrė ir ugnį amžiną putė.
Paskui Kęstutis automobiliais
Nusigabeno skaisčią Birutę.

Tai bent patriotiškai informavo

"Argentinos Lietuvių Balse", vasario 18 d. laidoj, W. J. Jurgėlas iš Amerikos taip rašo apie Leonų vaikų atvykimą į Ameriką:

"Tūkstantis Amerikos dienraščių ir žurnalų patalpino Associated Press raportus ir nuotraukas Leonų šeimos; visos JAV Televizijos stotys transliavo atvykusių jaunuolių lietuviškas kalbas dvi ištisas dienas. Tapo parodyta visiems Amerikos gyventojams, kaip Leonų šeima, susijungusi Chicagoje, valgė lietuviškas kūčias su košeliena ir grybais. Tūkstančiai lietuvių įteikė dovanas atvykusiems. Atvykusiųjų tėvas kalbėjo angliškai, dėkodamas Chruščiovui, o jo žmona padarė įžadus bažnyčiai. Leonų laime džiaugiasi milijonas Amerikos lietuvių. O visi Amerikos gyventojai gėrėjosi lietuviškomis laimingų žmonių dainomis".

Pranys apie dvasios aristokratus

Pranys Alšėnas "Naujienose" balandžio 2 d. nr. rašo apie A. Miškinį taip: "Antanas Miškinis, kaip iš Aisčio knygos matosi, buvo dvasinis aristokratas, bet, anaiptol, ne koks fizinis turtuolis".

Atsivertę Aisčio knygą apie A. Miškinį randame parašyta šitaip: "Knygų skaitė jis taip pat labai mažai. Uoliai ir greitai skaitydavo tik vadovėlius, konspektus ir užrašus".

"Pasistatė ant krūtinės atskleistą knygą ir, nė pirmo puslapio neperskaitęs, kietai užmigo ir pradėjo knarkti. Ir taip kiekvieną kartą, kai tik jis paimdavo skaityti knygą, bematant pradėdavo "kruopas virti".

Džiaugiamės šiuo Pranio atradimu, kad dvasiniai aristokratai neskaito knygų, o knygas skaito tik mulkiai.

— Štai, žmonele, kaip gražiai užmiestyje gyvenam. Čia ne tik žolė, medžiai, grynas oras, bet ir ežeras pats į kiemą ateina.

Naujas klubas — krepšinio meisteris

Sporto žurna'e Vyt. Grybauskas rašo: "Daug atgarsio sukėlė Vidurio Vakarų apygardos p-bės Cevelande (tiek prieš tiek per ir tiek po jų...). Susirinko mūsų krepšinio galiūnai, na, ir užvirė kova ne tik aikštėj, bet ir su teisėjais, prie taškų staliuko, su rengėjais, vadovais ir t. t. Pergalę lengvai iškovojo chaosas".

Sveikiname meisterį Chaosą tik siūlome, kad jis vardą susilietuvintų į Sąmyšį.

Spyglinės Enciklopedijos papildymas

J. P. prašo papildyti Spyglinę Enciklopediją šiais dviem žodžiais:

Atomas — daiktas, kurį stengėsi suskaldyti visą žmoniją, o dabar bijo, kad žmonijos jis nesuskaldytų.

Genijus — žodis tegalimas aptarti tik pavyzdžiais. Štai: kritikos genijus — Pranys Alšėnas, žurnalizmo genijus — Edv. Šulaitis, dailės genijus — dail. Sparkis.

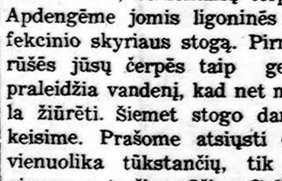

Kai pavasaris prašvinta,
Šiltus rūbus dėk į spintą.
Tegu dantis pagalanda
Kandys, seną madą kanda.

Venclovos laiškas Gobiui

Džiaugiuosi, drauge Gobi, jūsų studija "Drauge" apie S. Nerį, kurią parašėte paskaitęs mano straipsnį. Malonu, kad prisipažįstate neskaitę I. Malėno straipsnio "Aiduose". Ir gerai, kad neskaitai "Aidų", ką tie kapitalistai buržujai numano. Aš juos perskaičiau ir galiu pasakyti, jog tas Malėnas tik šmeižia Nerį, sakydamas, kad ji nemylėjo bolševiko. Taigi, kai rašysi ką nors, pasinaudok mano žiniomis, o ne kokiais ten liaudies priešų straipsniais, kurie nori sugadinti tą kurpalių, ant kurio rašytojus tarybinam.

Operos spektaklyje

Vienam operos "Pajacai" pastatyme solistas sudainuoja arijį ir susilaukia aplodismentų. Po to jis dar kartą padainuoja ir vėl taip pat susilaukia aplodismentų. Padainavęs trečią kartą ariją, solistas sako:

— Labai ačiū, bet opera turi eiti, aš negaliu tos arijos dainuoti visą naktį.

— Ne, nebūtinai visą naktį, bet tol, kol padainuosi be klaidų, — sušunka balsas iš balkono.

Medžiagos ir lopai

Tekstilės komisaras, užbaigdamas savo kalbą, sušuko:

— Dabar, sovietijos žemėje pakankamai turime medžiagų ir siūlų. O ko mums daugiau reikia!

— Nieko, tik gerų siuvėjų rūbams lopyti! — iš minios atėjo linksmi balsai.

ATOSTOGOS

Atostogos turi tęstis lygiai tiek, kad jūsų viršininkas pajustų, kaip jam jūsų trūksta, bet ne taip ilgai, kad jis spėtų suprasti, kaip lengvai jis gali išsiversti ir be jūsų.

Politikas ir kariamojo žodis

Mėgstąs ilgai kalbėti politikas atvyksta su rinkimine prakalba į miestelį. Jame tuo metu rengiamasi karti žmogus.

Korikas klausia kariamojo, ar jis nenorėtų tarti paskutinio žodžio.

— Ne, atsako kariamasis, — aš neturiu jokio paskutinio žodžio.

— Tai aš pasakysiu, — taria politikas.

— O, ne, — šaukia išsigandęs kariamasis, — nekankinkite manęs, karkite iš karto.

—o—

— Motinos diena nuo tėvo dienos tesiskiria tik tiek, kad tėvo dienos proga daug mažiau išlaidų.

—o—

Kadangi ligoninės nuolat kelia mokestį, siūlome nebeatidėlioti ir sirgti dabar.

Pučia Chruščev timba rimba.
O čia šoka mūsų Bimba.
Šok gėręs, šok negėręs,
Šok Mizarą nusitvėręs.

SPAUDOS APŽIŪRINĖJIMAS

Margutis išspausdino Stasių Pilkos straipsnį apie teatrą, kuriame rašoma, kaip jaučiasi dramaturgai per jų veikalų premjeras: "Petras Vaičiūnas rūkomajame kambaryje atrodė, nelyginant, nukryžiuotas. Balys Sruoga — lyg marinamas. Vytautas Alantas — sustingęs, suakmenėjęs". Žodžiu, visi negyvėliai.

Komunistinė Šluota įsidėjo Troškūnų valdžios atstovų padėką Ukmergės rajono vietinio ūkio valdybai: "Nupirkome iš jūsų vienuolika tūkstančių (pirmos rūšies!) cementinių čerpių. Apdengėme jomis ligoninės infekcinio skyriaus stogą. Pirmarūšės jūsų čerpės taip gerai praleidžia vandenį, kad net miela žiūrėti. Šiemet stogo dangą keisime. Prašome atsiųsti dar vienuolika tūkstančių, tik ne pirmos, o trečios rūšies. Gal pigiau atsieis?"

Siūlome dr. Margeriui, kai vėl vyks Lietuvon ligoninių lankyti, neužmiršti pasiimti lietsargio.

Ant. Gustaitis Lietuvių Dienose spausdina tarybinio rašytojo biografiją, kurios porą posmelių tikrai pačio E. Mieželaičio rašyta:

Aš gimiau varganai vargo
liaudies varguos
(Buožės nuogą skandino ir žiodė)
Ir vargdienio lopšy skudurėliuos marguos,
Surikau pirmą Lenino žodį.

Kai gyvent sukrutau, tuo
patsai supratau:
Ponai kelnes ir brangžiedžius
mūvi —
Aš gi vergo dalioj nuogas
kojas kratau,
Vystyklėliuos kovoju už būvį.

Peldaru, linksmai paukštei Kanadoje, sukako 10 m. jubilėjus. Minėdama sukaktį, ji prisimena savo gimines, pakračiusias kojeles. "Vidurinėje Anglijoje, mirė mano šešuras "Apuokas", labai trumpai tepagyvenęs. Vargšelis turėjo labai gerų norų ir užsimojimų, tik per greitai, vadinasi stachanovietiškai, stengėsi didelis užaugti ir gerai nutukti, rijo iš karto po tris sikspenus, kas tada buvo ne taip jau maža maisto porcija, todėl greitai paspringo ir turėjo atsisveikinti su šiuo pasauliu".

"Tuojau po to vėl pergyvenau didelį sukrėtimą dėl savo jaunesniosios sesutės čikagiškės "Pelėdos" mirties, kuri taip trumpai išgyvenusi, dr. Vilainio - Šidlausko priežiūroje, suglaudė sparnus prie Čikagos Stock — Yardų.

Sekantis iš paukščių giminės, "Dievo Paukštelis", gimęs Vokitijoje pabėgėlių stovykloje, perėjęs visokius skriningus ir išemigravęs į Ameriką, suglaudė sparnus dangoraižių palėpėje ir nukeliavo į amžinojo poilsio vietą — kapą.

Nelaimė sekė nelaimę. Kengūrų žemėje, Melbourno mieste išdygo "Rykštė", kuri buvo pasiryžusi plakti visus be išmties. Deja, kengūrų žemės kiškiai pagraužė jos liekną liemenį ir ji visu savo ilgu kūnu išsitiesė amžinam poilsiui, o dykumų smėlis jau spėjo užpustyti net jos pėdsakus.

Čia pat mano pašonėje Hamiltono mieste išlindo iš urvo dienos šviesos nemėgstanti "Skunkė", kuri buvo pasiruošusi smardinti visų panosėse, bet išvedus vos kelis skunkiukus, buvo rasta susmirdusi Steel Company fabriko patvoryje.

Netrukus Montrealyje gimė naujas mūsiškojo žanro atstovas "Vėpla". Bet ir ši trumpai pagyvenus nužengė į atklanes.

Negalima praleisti nepaminėjus ir kūdikystės dienose nukeliavusį anapus New York "Smeigtuką", kuris gimė pasipuošęs humoro, sarkazmo, satyros ir ironijos pluoštais tik tam kad gyventų. Deja, dar kūdikystės metų jam nebaigus buvo išplėštas iš gyvųjų tarpo".

"Visų aukščiau išvardintų mirusių šviesų atminimą prašau pagerbti atsistojimu. Ačiū! Ačiū!"

Jonis Aluona

PAVASARIO NUOTAIKOM

Pavasaris, broli, vėl budina svietą,
Amūrai su ninfoms jau ieško Sandūnų.
Vidurnakčiais Dirkis sapnuoja muškietą
Žygiuodamas prieky Ramovės kovūnų.

Kai šeria Jasaitis Bendruomenės žirgą,
Vaidilai tik juokas iš lieso širmoko.
Vos spėjos sukrimsti garuojantį spirgą
Rugytė jaunimą lietuviškai moko.

Nelinksmos Gulbinsko ir Suginto godos, —
Tautiečiai pilvėja ir dolerį slepia.
Kučiūnas su Radžium vėl gatvėje rodos
Ir šypsos, kai sodai alyvomis kvepia.

Jei Šantaras šėda į Balfo vežimą,
Būk tikras — išvyksta šimtinių medžioti.
Ramojus blanknotą kai rankosna ima,
Dvejuos horizontuos teks tau pabuvoti.

Žiūrėkite, Švedas jau Arštikiui moja, —
Kultūros dirvonus pats laikas ruošt sėjai.
Posmuodams lopšinę Baronas dūmoja:
Tik dutkis šiandieną man žvaigždės ir vėjai.

Vilainio Pegasas užuolankom suka,
Albumais balnotas, o rašalu gyvas.
Pakilkite taurės lig lubų už Rūką, —
Teatras Chicagoj — po pypkiais, tai dyvas!

Vai mąsto Kisielius už stalo parimęs, —
Kam naują šimtinę reikės paaukoti.
Verkšlena Prūseika ne Stalinu gimęs
Per dienas maskoliui nestodamas loti.

SPYGLIUOTINIAI LAIŠKAI

— **V. P.** iš Chicagos rašo: "Prieš kelerius metus užsiprenumeravau St. Pilkos knygą apie teatrą, kur ją galima gauti, nes autorius cituoja jau antrą tomą, o aš dar pirmo neturiu?"

Spygliai patyrė, kad autorius knygą kiekvienam pats perskaito, nes eilinis skaitytojas, nemokėdamas aktoriškai skaityti, gali veikalą tik sužaloti.

— **Čikagiškis Z.** rašo: "Pakilkime aukščiau visų partijų, rinkliavų ir t. t., — kalbėjo viename minėjime V. Rastenis. — Nepirkime automobilių ir namų, — kalba jų negalis pirkti. Iš pasisakymo atrodo, kad į jo sukurtą iždą net "išrinktieji" nemeta. Ar nebūtų geriau, V. Rasteni, pakilti ne tik aukščiau visų rinkliavų, bet ir aukščiau naujų fondų steigimo idėjos, nes vistiek jie yra pustušti".

— **M. iš Chicagos** rašo apie keturakišką artileriją: "Raudonieji kinai po didelio apšaudymo dabar tik kartas nuo karto paleidžia po keletą šūvių į Formozą. Kurį laiką tylėjęs B. Keturakis vėl paleido iš savo haubicos Naujienose kovo 18 ir 28 d. d. į Cicero Taurą sviedinių krušą, kad net haubicos vamzdis paraudonavo ir autai pradėjo svilti. Vamzdis kaista toliau, o Tauras galandasi ragus. Pamautam ant Tauro rago antikristui teks "spaviedotis", o griekų prisirinko keli bušeliai".

MENO PASAULY

Viešai užprašyta praėjusiam "Spyglių ir Dyglių" numery recenzija apie Paukštytę, pavasario operos solistę

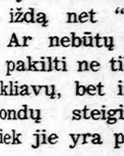

— Graži ši paukštytė:
Kregždės uodegytė,
Ankstybos puikybės
Išpūsta galvytė.

Kad ji nesupyktų,
Kaip mėgėjai pyksta,
Reikia balsą girti
Jau ne kaip kregždytės

Ir ne kaip paukštytės,
Bet Stefano, Callas,
Kristoff, Toscanini —
Balsus jai priskirti!

Bet, Dievuliau mano,
Ką anie sakytų,
Kad anų didybę
Prisegu paukštytei?

Baisiai pavojinga
Su teisybe irtis,
Baisiai pavojinga
Ir didžiai pagirti.

Iz. Motekaitienė

Maisto žinios

Kiaušinis

"Kiaušinis nejuda, jis nieko nevalgo ir negeria, ir jokios gyvybės nerodo. Jis yra tik daiktas ir iš visos formos ir laikysenos niekuo nesiskiria nuo neorganinių daiktų".

"Naujienos" bal. 9 d. nr.

Pienas

"Paprastai pienas yra gaunamas pamelžiant karvę. Karvė yra tam tikras gyvulys, randamas kaime, kuris duoda pieną. Šis pienas būna paprastai baltas.

Kaip nueini į krautuvę ir nusiperki litrą pieno, tai visada tave apgauna pieno kompanijos, nes tas pienas yra nugriebtas, sukaitintas, suplaktas, perdirbtas, ir suterštas".

Sūkurys, bal. mėn. nr.